

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Kaja Šergan

Spreminjanje dela knjižničarja, primer manjše knjižnice

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Kaja Šergan

Mentor: doc. dr. Andrej Kohont

Spreminjanje dela knjižničarja, primer manjše knjižnice

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Spreminjanje dela knjižničarja, primer manjše knjižnice

Diplomsko delo se ukvarja z delom knjižničarja, kako se le-to spreminja in nadgrajuje. Poudarjene so vloge, naloge in za delo knjižničarja potrebne kompetence. Predstavljen je razvoj in pomen knjižničarstva na Slovenskem ter razvoj splošne knjižnice v Zagorju ob Savi. Obravnavane so tehnološke in družbene spremembe ter njihov vpliv na delo knjižničarja in prav tako projekti in storitve, s katerimi so se knjižnice odzvale na te spremembe. Tradicionalni nalogi knjižnic, tj. izposoja gradiva in pomoč uporabnikom knjižnice, še vedno ostajata najbolj uporabljeni in pričakovani storitvi. A od knjižnic uporabniki pričakujejo, da bodo zavzele večjo vlogo v povezovanju lokalne skupnosti in tako postale kulturni prostor srečevanja in povezovanja, kraj, kjer lahko kvalitetno preživiš prosti čas. Uporabniki knjižnic vedno bolj aktivno sodelujejo pri oblikovanju ponudbe splošnih knjižnic ter jasno izražajo svoje želje in potrebe. Knjižničarji so zato tradicionalno opredeljenim nalogam dodali nove. V diplomskem delu predstavljena raziskava, opravljena v Knjižnici Zagorje, osvetli te naloge, kot so poznavanje novih načinov, kako pristopiti do bralcev, organizacija in vodenje delavnic za spodbujanje bralne kulture, izobraževanje uporabnikov za samostojno delo, povezovanje z društvi in organizacijami v okolju, promocija knjižnice in knjižničnih storitev. Diplomsko delo osvetli delo knjižničarjev, ki nam ne le omogočajo neomejen dostop do knjižničnih gradiv, temveč izvajajo še posebne storitve, ki uporabnike usmerjajo v razvoj bralne usposobljenosti.

Ključne besede: knjižnice, knjižnične storitve, delo knjižničarja, spremembe.

The evolving work of a librarian: Case study of a smaller library

The following thesis studies the work of a librarian, how this work is changing and evolving. Highlighted are the necessary roles, tasks and competences. The thesis presents historical development and importance of libraries in Slovenia and the development of public library in Zagorje ob Savi. We discuss technological and social changes and their impact on the work of a librarian. The thesis highlights projects and services with which the libraries have responded to these changes. Renting library materials remains the main and the most used library service, even though there are growing expectations for more space for socializing and leisure. Libraries are also becoming a cultural meeting point for the local community. Library users are taking an increasingly active part in changing public libraries and now clearly express their wishes and needs. Librarians now have to add new tasks to the more traditionally defined ones. This thesis presents the survey conducted in the Zagorje library, illuminates these tasks, such as knowledge of new ways to approach readers, arranging and conducting workshops to promote reading culture, educating users to work independently, liaising with associations and organizations in the environment and promoting library services. The following thesis highlights the work of librarians, who not only facilitate access to library materials, but also carry out additional tasks for greater development of reading skills.

Key words: libraries, library services, the work of a librarian, changes.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	6
1.2 Hipoteze, teze oz. na relevantni literaturi utemeljeno raziskovalno vprašanje	7
1.3 Metodologija oz. metode preučevanja.....	7
1.4 Zgradba diplomskega dela	7
2 SLOVENSKE KNJIŽNICE SKOZI ČAS.....	8
2.1 Knjižnice v zgodovini	8
2.3 Slovenske splošne knjižnice.....	11
2.4 Organiziranost slovenskih splošnih knjižnic.....	12
2.5 Knjižnica Zagorje ob Savi.....	13
3 SODOBNI ČAS IN KNJIŽNICE.....	18
3.1 Vloga knjižnic v družbi	19
3.2 Dostopnost knjižnih virov	21
3.4 Vloga knjižnic v preživljanju prostega časa.....	22
4 VLOGA IN POMEN KNJIŽNIČARJA	23
4.1 Poklic knjižničarja.....	23
4.2 Spremenjene zahteve pri delu knjižničarjev.....	26
4.3 Kompetence knjižničarja.....	26
4.3.1 Model razvijanja kompetenc	27
4.3.2 Razvoj kompetenc knjižničarja	28
4.3.3 Razvoj kompetenc slovenskih knjižničarjev skozi šolski sistem	30
4.4 Odnos knjižničar – uporabnik	31
4.5 Kadri v knjižnici Zagorje ob Savi	32
5 DELO KNJIŽNIČARJA V PRAKSI.....	34
5.1. Namen in potek empirične raziskave	34
5.2 Analiza intervjuja	35
5.2.1 Odločanje za delo knjižničarja	35
5.2.2 Zahteve delovnega mesta knjižničarja	35
5.2.3 Pričakovanja uporabnikov skozi čas	36
5.2.4 Naloge knjižničarja tradicionalno in danes	37
5.2.5 Znanja in sposobnosti.....	37
5.2.6 Pridobivanje novih znanj.....	38
5.2.7 Poklic in razvoj tehnologije.....	38
5.2.8 Nevarnosti za prihodnost poklica knjižničarja	39
5.3 Rezultati in razprava.....	40
5.3.1 Katera znanja in sposobnosti so potrebna za učinkovito in uspešno organiziranost	

dela?	40
5.3.2 Kako je na pridobitev teh znanj vplivalo formalno izobraževanje in če se pojavlja potreba po vseživljenjskem izobraževanju knjižničarjev?	40
5.3.3 Kako se je spremenil opis dela knjižničarja?	41
5.3.4 Katere so tiste ključne kompetence, ki jih za opravljanje dela potrebujejo knjižničarji?	41
5.3.5 Kako in s kakšnimi projekti so se knjižnice odzvale na družbene in tehnološke spremembe?.....	42
6 ZAKLJUČEK.....	43
7 LITERATURA	44

KAZALO SLIK

Slika 4.1: Millerjeva piramida kompetenc	28
--	----

KAZALO TABEL

Tabela 4.1: Zaposleni na splošnih delovnih mestih.....	32
Tabela 4.2: Zaposleni v strokovnih službah	33

1 UVOD

Tisočletna tradicija že zaznamuje institut knjižnice. Knjižnice so ene izmed najstarejših dejavnosti, ki so v družbi širile kulturno, izobraževalno in znanstveno obzorje. Knjižnice v Sloveniji so skozi svojo pestro zgodovino razvile knjižnično mrežo in sistem, ki je enakovreden sistemom v razvitih državah. Spremembe so konstanta vsake družbe, zato se jih morajo zavedati tudi knjižničarji in se jim v kar največji meri prilagajati ter razviti učinkovito strategijo soočanja z njimi. Strategija razvoja slovenskih knjižnic zato temelji na osnovi prepoznavanja (Strategija razvoja slovenskih knjižnic 2013-2020):

- družbenih sprememb (politične in ekonomske razmere, globalizacija, informacijska tehnologija, konkurenca, migracije, staranje prebivalstva,...),
- problemov (slaba funkcionalna in informacijska pismenost odraslih, komercializacija in s tem nedostopnost kulturnih dobrin, potreba po vseživljenjskem učenju zaradi zahtev trga dela, zaostrenost financiranja knjižnic iz proračunskih virov ... itn.),
- trenutnega položaja, vloge in razvitosti splošnih knjižnic v državi ter
- dojemanja splošnih knjižnic s strani uporabnikov.

1.1 Namen in cilji

Med svojim delom kot knjižničarka ter preučevanjem različne literature in preko pogovora z ostalimi zaposlenimi sem ugotovila, da danes knjižnica nudi precej več kot le knjige. Z nalogo želim prikazati, da to od knjižničarjev zahteva veliko stopnjo fleksibilnosti in sposobnosti hitrega odzivanja na spremembe, ki se pojavljajo v družbi. Ključni izzivi v sodobni knjižnici so neposredno povezani s prilagoditvijo dela tem spremembam. Cilj diplome je prikazati kako izzivi, kot so nova informacijska tehnologija, spremenjena struktura obiskovalcev, spreminjajoči se pravni in organizacijski okvir v katerem delujejo knjižnice, ter vedno večja težnja po vseživljenjskem izobraževanju zaposlenih zaznamujejo in preoblikujejo delo knjižničarjev.

1.2 Hipoteze, teze oz. na relevantni literaturi utemeljeno raziskovalno vprašanje

Skozi nalogo bom poskušala odgovoriti na naslednja vprašanja:

- Kako in s kakšnimi projekti so se knjižnice odzvale na družbene in tehnološke spremembe?
- Kako se je spremenil opis dela knjižničarja?
- Katera znanja in sposobnosti so potrebna za učinkovito in uspešno organiziranost dela
- Kako je na pridobitev teh znanj vplivalo formalno izobraževanje in če se pojavlja potreba po vseživljenjskem izobraževanju knjižničarjev?
- Katere so tiste ključne kompetence, ki jih za opravljanje dela potrebujejo knjižničarji?

1.3 Metodologija oz. metode preučevanja

Pri pisanju diplomskega dela sem uporabila različne metode. Poslužila sem se analize in interpretacije primarnih (interni akti knjižnice) in sekundarnih virov. Uporabila sem metodo strukturiranega intervjuja.

1.4 Zgradba diplomskega dela

V uvodu sem na kratko predstavila razvoj in pomen knjižnic na Slovenskem in se osredotočila na razvoj in nastanek splošne knjižnice v Zagorju ob Savi ter skozi analizo primera opredelila poslanstvo, vizijo in strategijo knjižnice. Predstavila sem organizacijsko ureditev oddelkov in enot in opisala strukturo in organizacijo zaposlenih, v nadaljevanju sem predstavila storitve, ki jih ponuja knjižnica ter projekte, ki jih izvaja, izpostavila sem tehnološke in družbene spremembe, ki vplivajo na spremembe dela knjižničarjev. Osredotočila sem se na vloge in naloge knjižničarjev ter na za opravljanje teh nalog potrebne kompetence. V empiričnem delu sem s pomočjo strukturiranega intervjuja analizirala delo in spremembe v delu knjižničarja in za opravljanje tega dela potrebne kompetence. Na temelju analize virov in empiričnega dela sem odgovorila na izhodiščna raziskovalna vprašanja.

2 SLOVENSKE KNJIŽNICE SKOZI ČAS

Knjižnica predstavlja urejeno zbirko knjig in drugega knjižničnega gradiva, ne glede na to, ali je gradivo pisano na roko ali reproducirano na mehaničen način. Materiali, na katerih so zapisi, so se v zgodovini spreminjali: od kamna, glinenih ploščic, papirusa, pergamenta do papirja. V novejšem času so pogosto zapisani v elektronski obliki. Knjižnica se loči od arhiva, ki zbira in ureja dokumente gospodarske, politične in zgodovinske narave. Je pa težko postaviti mejo med knjižničnim in arhivskim gradivom, posebno za dokumente, ki izvirajo iz antičnih časov (Dolinar 2004, 7).

Knjižnične storitve so dejanja, delovanje ali aktivnosti oziroma skupek večjega števila aktivnosti, so bolj ali manj neotipljive narave, nastajajo v medosebnem delovanju med uporabniki in zaposlenimi v knjižnici, njenimi materialnimi viri in sistemi, in so namenjene reševanju potreb uporabnikov, kar zanje predstavlja dodano vrednost. Knjižnične storitve so ekonomske aktivnosti, ki oblikujejo vrednost, saj uporabnikom ob določenem času in na določenem kraju zagotavljajo ugodnosti in povzročijo željeno spremembo v njihovo korist prejemnika storitve.

Slovenske knjižnice kot del neprofitnega sektorja delujejo v okolju, za katerega so značilne hitre tehnološke, socialne in politične spremembe, porast informacijskih potreb uporabnikov ter številni finančni izzivi. Ker pa so danes sodobne knjižnice kot javne službe izpostavljene tržnim zakonitostim, morajo dokazovati svojo vrednost oziroma koristnost in to na merljiv način. Uspešnost svojega delovanja morajo zagotavljati tudi zaradi odgovornosti do uporabnikov, ki postajajo vedno bolj kritični in zahtevni ter od knjižnic, sicer tradicionalno neprofitnih organizacij, pričakujejo ravno takšno učinkovitost kot od komercialnih ustanov (Podbrežnik in Bojnec 2013, 7).

2.1 Knjižnice v zgodovini

Knjižnice so nastale že daleč nazaj v zgodovini. Med najstarejše zbirke besedil štejemo zapise, ki se pojavijo že pred začetkom 3. tisočletja pred našim štetjem v Mezopotamiji. Glinene tablice, pisane v klinopisu, so tisti čas predstavljale knjižnično gradivo in so že bile razvrščene po skupinah. Dokumenti so bili pretežno trgovske in pravne narave, le del zbirke je zavzemal znanstveno, versko in literarno gradivo. Zadnji asirski kralj Asurbanipal je dal v Ninivah zgraditi prvo zasebno knjižnico na svetu, v kateri je zbiral vso literaturo tedanjega časa (Dolinar 2004). V 13. stoletju pred našim štetjem (pr. n. š.) so bile knjižnice v starem

Egiptu, ki se zaradi pogostih poplav niso ohranile. Zapisi so bili pisani na papirus, ki je zaradi posledic vlage razpadel. Dokaze o obstoju knjižnic pa so našli vklesane v spomenike. V Gizi se je nahajala knjižnica kralja Keopsa, v Tebah Ramzesova knjižnica ter v Edfuju, gornjem delu Egipta, kjer je bil tempelj boga Hora (Dolinar 2004). V obdobju od 6. do 4. stoletja pr. n. š. so na grških tleh delovale predvsem zasebne knjižnice vladarjev in učenjakov: Evripidova, Platonova in Aristotelova. Kasneje so po vzoru teh nastale knjižnice na ozemlju Aleksandra Velikega, med njimi tudi znamenita Aleksandrijska knjižnica Museion, ki je bila uničena v vojni med cesarjem Aurelijanom in sirska kraljico Zenobio. Kasneje so v vzhodni Mali Aziji, v mestu Pergamon, ustanovili knjižnico, identično Aleksandrijski. Zaradi omejitve dobave papirusa so morali kot podlago za pisanje iznajti nov material. Z obdelavo živalske kože so dobili pergament (Dolinar 2004).

Prve zasebne knjižnice na rimskih tleh so bile pridobljene kot vojni plen rimskih vojskovodij, zato je bila njihova vsebina pretežno grška. Pobudo za prvo javno knjižnico je v želji, da izобрази Rimljane, dal Julij Cezar. Kasneje je bilo na tleh rimskega imperija ustanovljenih še več javnih knjižnic, ki so propadle v četrtem stoletju skupaj s propadom rimskega imperija (Dolinar 2004). Propad rimskega imperija je povzročil krizo v kulturnem razvoju in ravnodušnost do knjig in knjižnic. Na omenjenem ozemlju sta pomembno vlogo v zgodovini knjižnic odigrala dva učenjaka. Prvi je bil nekdanji minister Cassiodor, ki je postal menih in je bil ustanovitelj samostana ter knjižnice Vivarium. Drugi pa je bil Benedikt, ki je dokončal študij prava in ustanovil samostan Montecassino, kjer so bili menihi zavezani k vsakodnevnemu branju. Temu zgledu so sledili še drugi samostani po Evropi ter dosegli višek v 13. stoletju. Pomembno vlogo so v tem obdobju imele tudi cerkvene knjižnice (Berčič 2000).

Načelo dostopnosti knjižnic, ki je veljalo v času rimske antike, je bilo v srednjem veku pozabljeno. V času renesanse in humanizma so se pričeli oblikovati novi stanovi učiteljev ter študentov posameznih področij. Pokazala se je potreba po literaturi. Pariška univerza je leta 1253 ustanovila najpomembnejšo univerzitetno knjižnico, tej pa so sledile še druge (Berčič 2000).

Obdobje razsvetljenstva povzroči sekularizacijo samostanov, kar je vodilo v prenos lastnine knjižnih fondov na univerze. Katoliški duhovniki so že v 17. stoletju pripravili program, po katerem naj bi se v vsaki župniji ustanovila javna knjižnica. V Nemčiji so se v drugi polovici 17. stoletja pojavila bralna društva in začele ustanavljati mestne knjižnice. V Franciji so poddržavili samostanske in mestne knjižnice, kajti načelo francoske revolucije je, da je knjižnica vsakomur dostopna javna ustanova (Berčič 2000).

V zadnjem obdobju so se evropske javne knjižnice razvijale na temeljih večstoletne zgodovine knjižničarstva. Hitra proizvodnja tiskanih knjig in novih oblik knjižničnega gradiva zahteva, da se sproti prilagajajo, saj so knjižnice pomemben dejavnik pri osveščanju in izobraževanju lokalnega prebivalstva (Berčič 2000).

2.2 Knjižnice v Sloveniji

Na slovenskih tleh so se knjižnice pojavile v srednjem veku. Lastniki so bili samostani. Prvo javno knjižnico, namenjeno učiteljem in pridigarjem, je leta 1569 v Ljubljani ustanovil Primož Trubar. Njegovo zbirko so dopolnili še darovi protestantskih pridigarjev, učiteljev, plemičev in meščanov. V času protireformacije je bila zbirka izročena ljubljanskim jezuitom, od tam pa v knjižnico ljubljanskih škofov v Gornjem gradu in kasneje v študijsko knjižnico v Ljubljani. Jezuitska knjižnica je bila ustanovljena leta 1597, njena zbirka pa je bila skoraj povsem uničena v požaru leta 1774. Tudi drugi redovi meniških skupnosti, predvsem kapucini, so s svojimi knjižnicami prispevali k izobraževanju. Pomembnejše knjižnice so se ohranile do danes (Berčič 2000).

V Ljubljani je bila leta 1925 ustanovljena Semeniška knjižnica. Knjižni fond so sestavljale podarjene knjige članov Ljubljanske znanstvene akademije (*Academia operosorum*), ki je sedaj v lasti ljubljanske nadškofije (Berčič 2000; Dolinar 2004).

Čas vladavine Marije Terezije je pomenil napredek tedanjega človeka. Poleg zahteve po uvedbi obveznega obiskovanja osnovne šole je izdala odlok o ustanovitvi izobraževalnih ustanov in knjižnic, ki naj bi bile v vsakem glavnem mestu deželne upravne enote. V Ljubljani je bila tako leta 1774 poleg liceja ustanovljena knjižnica, ki se jo je zaradi bližine liceja prijelo ime Licejska knjižnica. Zaradi cerkvenih reform o razpustitvi samostanov, ki sta jih uvedla Marija Terezija in njen naslednik Jožef II., so knjige samostanov postale javna last. Tudi Licejska knjižnica je dobila v last knjige ukinjenih samostanov na Kranjskem. Licejska knjižnica se je leta 1850 preimenovala v Študijsko knjižnico za Kranjsko, ki je po ustanovitvi ljubljanske univerze prevzela vlogo univerzitetne knjižnice. Leta 1895 je potres uničil poslopje do take mere, da ga je bilo potrebno podreti. Knjižnica je delovala na dveh začasnih lokacijah, leta 1907 pa so jo preselili v novo zgradbo II. državne gimnazije na Poljanah. Študijska knjižnica je postala Univerzitetna knjižnica. Ker so prostori postali pretesni, so po načrtih arhitekta Jožeta Plečnika zgradili veličastno zgradbo, v kateri se danes nahaja Narodna in univerzitetna knjižnica (Berčič 2000).

Po drugi svetovni vojni sta nastali dve veji knjižnic, in sicer študijske, namenjene izobraževanju, ter ljudske knjižnice z razvedrilno literaturo. Po letu 1971 so se začele medsebojno povezovati. Tako so nastale splošnoizobraževalne knjižnice, ki so med seboj povezane (Berčič 2000).

V Sloveniji trenutno delujejo različne vrste knjižnic. Verjetno največkrat uporabljene, obiskane in širši javnosti najbolj poznane so splošne knjižnice. Knjižnice, ki še vedno delujejo v javni sferi, a so namenjene specifičnim uporabnikom so šolske in univerzitetne knjižnice. Med te lahko prištevamo tudi knjižnice, ki delujejo znotraj podjetij in zavodov in so jih ustanovile organizacije za potrebe svojega dela. Sem spadajo knjižnice javnih in tudi zasebnih podjetij. Lancaster ugotavlja (1977, 2), da imajo vse knjižnice v osnovi enako nalogo in poslanstvo. Ugotoviti morajo interese svojih uporabnikov, potencialnih in tistih, ki že aktivno uporabljajo knjižnične storitve. Njim morajo prilagoditi izbor gradiva in ga čim bolj prilagoditi izraženim interesom. Knjižničarji morajo organizirati predstavitev knjižničnega fonda uporabnikom in jim omogočiti čim boljši dostop do tega gradiva

Danes imamo v Sloveniji dve univerzitetni knjižnici: v Ljubljani in Mariboru ter 58 splošnih knjižnic, od katerih je deset območnih, ki opravljajo še dodatne naloge, ter dve zamejski v Celovcu in Trstu. Obstajajo pa še šolske, visokošolske ter specialne knjižnice.

2.3 Slovenske splošne knjižnice

Leta 1961 je bil potrjen prvi slovenski zakon o knjižnicah. Ta je postavil osnovo za postavitve razvejane mreže knjižnic po celi Sloveniji, ki je produkt skrbnega in sistematičnega dela, ki se je začelo že kmalu po letu 1945, ko so sprejeli prva pravila za ustanavljanje ljudskih knjižnic. Zakon o knjižničarstvu je bil sprejet leta 1982, ko je postavil temelje za imenovanje splošnih knjižnic za ključne ustanove za postavitve knjižničnega informacijsko tehničnega sistema.

Zakon o knjižničarstvu – Zknj-1 (2001) je potrdil zakonsko ureditev dostopa do javnih knjižnic. Občine so sedaj dolžne svojim prebivalcem omogočiti dostop do knjižničnih storitev. Občine so tako postale dolžne ustanoviti splošne knjižnice. Nekatere občine so knjižnice ustanovile same, nekatere pa so se povezale z njim bližnjim občinam in so skupaj ustanovile splošno knjižnico, morale so le določiti medsebojne obveznosti. Če katera občina ne bi zmogla zagotoviti ustrezne knjižničarske storitve, zakon o knjižničarstvu to nalogo prelagata na

državo in tako poskrbi, da imajo vsi prebivalci zagotovljen enak dostop do knjižnične dejavnosti (Novljan in drugi 2006, 5).

Knjižnice izpolnjujejo svoje naloge in poslanstvo z vrsto storitev, ki pa se konstantno spreminjajo, predvsem pod vplivom informacijske tehnologije. Zato lahko knjižnično dejavnosti razdelimo na tradicionalne, ki jih povezujemo s fizično dosegljivostjo gradiva ter na novodobne storitve. Te dejavnosti niso tako otipljive, narekuje jih predvsem pojav informacijske družbe, netradicionalno preživljanje prostega časa in povečan pomen vseživljenjskega učenja. Uporabniki so tisti, ki določajo, kakšno ravnovesje med tradicionalnimi in novejšimi storitvami naj knjižnice implementirajo (Borko in drugi 2006, 95–96).

Javnomnenjska raziskava (Interstat 2011) razkriva, da je izposoja gradiva še vedno bistvena tradicionalna naloga knjižničarjev splošnih knjižnic. Vendar uporabniki pričakujejo tudi dodatne storitve. Želijo si, da bi jim knjižnice zagotovile prostor za neformalno druženje. Pričakujejo, da bodo knjižnice prevzele pobudo in postale vezni člen kulturnega in intelektualnega dogajanja v lokalni skupnosti. Z raziskavo so želeli ponuditi tudi odgovor na to, kaj uporabniki knjižničnih storitev pričakujejo od knjižnic v prihodnosti. Izsledki kažejo, da si uporabniki želijo novosti s področja elektronskega izobraževanja, želijo si tudi, da bi jim knjižnice omogočile več storitev preko interneta.

2.4 Organiziranost slovenskih splošnih knjižnic

Splošne knjižnice v Sloveniji imajo organizacijsko gledano vrsto različnih izposojevalnih mest, ki se povezujejo v knjižnično mrežo (Novljan in drugi 2006, 5):

- osrednja območna knjižnica uporabnikom posreduje bolj specifična in strokovna gradiva, imajo večji, bolj obsežen knjižnični fond. Pomembne so ne le za uporabnike, temveč tudi za osrednje knjižnice, ki spadajo pod njihovo okrilje, saj jim nudijo dodatne informacije in strokovno pomoč.
- osrednja knjižnica zagotavlja knjižnične storitve v občini ustanoviteljici, organizira tudi potujoče knjižnice
- krajevne knjižnice so organizacijsko gledano še vedno del osrednje knjižnice, ustanavljajo so v krajih, ki so od matične enote oddaljeni vsaj štiri kilometre.

Na začetku leta 2011 je bilo v Sloveniji deset osrednjih območnih knjižnic in 58 osrednjih knjižnic (Bon 2011, 172). Vodeb (2012, 36) zapiše, da je bilo leta 2010 v Sloveniji 1.065 izposojevališč, do katerih so lahko uporabniki prosto dostopali.

2.5 Knjižnica Zagorje ob Savi

Tako kot v mnogih drugih krajih so tudi v Zagorju ob Savi že na prelomu iz 19. v 20. stoletje izvajala knjižničarska dejavnost. Ta je bila takrat še v okviru različnih prosvetnih društev in delavskih organizacij. Leta 1880 je Trboveljska premogokopna družba v Zagorju odprla delavsko knjižnico, ki so jo lahko koristili tudi občani, vendar je bila članarina v tem primeru dvojna.

Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi je splošna knjižnica. Deluje na območju občine Zagorje ob Savi, čeprav se njeni uporabniki znajdejo iz različnih krajev. Poleg matične knjižnice v Zagorju delujeta v njenem okviru še podružnici na Izlakah in v Kisovcu. Knjižnico je ustanovila občina Zagorje ob Savi in deluje kot javni zavod.

Knjižničarstvo ima v Zagorju pestro zgodovino, ki jo lahko v grobem razdelimo na tri segmente (Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi 2016):

- Prvi segment, obdobje od leta 1945-1949: oktobra leta 1945 je bila kot predhodnica sedanje knjižnice ustanovljena Ljudska knjižnica in čitalnica. Odprta je bila enkrat na teden in to za dve uri, imela je svojega knjižničarja, pobirali so tudi članarino in določili so višino izposojnine. Knjižnica si zagotovila redni mesečni dohodek s tem, ko so delavci Rudnika vsak mesec darovali pare od obračuna plače. S temi prihodki in z nabiralnimi akcijami so rešili težavo financiranja nabave knjižničnega gradiva. Zagorjani so knjižnico hitro vzeli za svojo, obisk pa se je še povečal, ko se je decembra odprla čitalnica s petdesetimi stoli. V čitalnici si je bilo moč izposoditi dnevne časopise ter revije, ki so izhajale tedensko in mesečno.

Leto 1946 je zaznamovala priključitev manjših, društvenih knjižnic, knjižnica v Zagorju pa se je preimenovala v Ljudsko knjižnico Zagorje. S to združitvijo se je knjižnični fond povečal, sedaj so razpolagali že z 1169-imi knjigami. Člani zagorskega knjižničarskega odbora so s pomočjo vaščanov začeli z izposojjo knjig v Podkumu, Kisovcu in v Čemšeniku. Knjige so pripeljali do vasi s konjsko vprego v lesenih zabojih, ki je vsak držal okoli 50 knjig.

Med leti 1946 in 1950 so bile v zagorski dolini ustanovljene številne manjše knjižnice,

ki pa niso delovala dolgo, knjižni fond pa se je z njihovim zaprtjem porazgubil. Še vedno pa je obratovala Ljudska knjižnica Zagorje. Ta je še povečala svoj fond, ki je sedaj obsegal 1600 knjig. V knjižnici so delovali knjižničarji prostovoljci, strokovno pa jim je svetovala gospa Šlajpak, ki je bila zaposlena v tedanji Delavski knjižnici Ljubljana. Skupaj z njo so zagorski knjižničarji poskrbeli za pravilno in strokovno prezentacijo gradiva.

- Drugi segment, obdobje od 1950-1961: leto 1950 je bilo prelomno za Ljudsko knjižnico Zagorje, saj v knjižnici knjig niso več izposojali knjižničarji prostovoljci, temveč so v knjižnici zaposlili prvo stalno zaposleno knjižničarko, Anko Strmljan. Z marljivim in strokovnim delom nove knjižničarke se je širila tudi ponudba knjižnice, saj so vsako leto dodali okoli 300 novih knjig. Zvišalo se je tudi število obiskovalcev knjižnice in količina izposojenega gradiva.

Obiskovalci niso imeli dostopa do knjig. Željeno gradivo so si izbrali v seznamu knjig, ki so ga hranili na knjižničnem pultu. Mladina in odrasli so imeli vsak svoj seznam, ki je bil razporejen po strokah, znotraj strok pa so bila dela razdeljena po abecedi avtorjev. Leta 1957 je imela knjižnica že skoraj 6000 kosov knjižničnega gradiva, kar je že povzročalo prostorsko stisko v majhni knjižnici. Knjižnica je sedaj odprla vrata obiskovalcem že trikrat na teden, izposojevalni čas pa so podaljšali iz dveh na tri ure. Tudi okoliških krajev niso zanemarili. V takratnih časih so knjige na teren v kraje Mlinše, Čemšenik, Podkum in Kolovrat vozili z delavskimi avtobusi. Knjige niso več prenašali v lesenih zabojih, temveč so jih imeli shranjene v ličnih kovčkih, v katere so spravili čez sto knjig.

Do konca leta 1959 se sta se obisk in izposoja v zagorski knjižnici konstantno dvigovala, a so neredna finančna sredstva onemogočala posodobitev knjižnice. Oprema je bila že zelo zastarela, prostor pretesen. Pomanjkanje večjega števila strokovnega knjižničarskega kadra pa je onemogočalo podaljšanje odpiralnega časa za bralce.

- Tretji segment, obdobje od leta 1962 do leta 1979: leto 1962 je ključnega pomena za zagorsko knjižnico, saj se je ta preselila v prostore Delavskega doma, kjer deluje še danes. Knjižnica se je preimenovala v Javno knjižnico Zagorje ob Savi in postala javni zavod. Knjižnica se je tudi kadrovsko okrepila. Izposojanje knjig po pultnem sistemu je zamenjal sistem izposoje s prostim dostopom. Knjižnica Zagorje je bila ena redkih knjižnic v Sloveniji s takim sistemom in je služila kot šolski primer uvedbe prostega dostopa, knjižnico so posneli na mikrofilme in jih uporabljali kot učno gradivo za uvajanje javnega

dostopa gradiv. Kljub temu, da je knjižnica delovala v novih prostorih, je predvsem pionirski oddelek s knjigami postajal pretesen, saj se je knjižnični fond vztrajno večal. Potrebno je bilo razmišljati o ločitvi mladinske zaloge knjig in ureditvi oddelka za pionirje. V novi knjižnici pa so pogrešali tudi čitalnico, kjer bi lahko obiskovalci brali gradivo, ki se ga ni dalo izposoditi na dom, ter dnevno časopisje in revije. V ta namen so dodali nekaj miz in stolov, kar je služilo kot nekakšna improvizirana čitalnica.

Leta 1967 je knjižnica Zagorje prejela pomembne nove zadolžitve, saj je bila imenovana za matično občinsko knjižnico. Tako so pod njeno okrilje prišle vse knjižnice v občini. Knjižnica si je zadala nalogo, da ponovno odpre že pred leti delujoči, a sedaj zaprti knjižnici v Kisovcu in na Izlakah. Rešila pa se je tudi prostorska stiska pionirskega oddelka. Mladi v Zagorju so tako dobili svoj knjižni oddelek, ki je bil urejen in organiziran po sodobnih in strokovnih načelih pionirskih knjižnic.

Danes je Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi organizacijsko razdeljena na tri enote:

- Osrednja občinska knjižnica Zagorje ob Savi
- Enota Kisovec
- Enota Izlake

Sedaj knjižnica v Zagorju izvaja dejavnosti, ki so določene z njeno ustanovitvijo. Storitve, ki jih knjižnica nudi so zelo raznolike (Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi 2016):

- ugotavlja potrebe po knjižničnem gradivu,
- nabavlja, strokovno obdeluje in obnavlja knjižnično gradivo,
- skrbi za dostopnost knjižničnega gradiva, ga izposoja,
- svetuje in pomaga pri njegovi izbiri in uporabi,
- seznanjanje z novostmi v knjižnici,
- medknjižnično izposoja,
- porabo javnih klasičnih knjižničnih katalogov, vzajemnega kataloga in drugih podatkovnih zbirk in informacijskih virov,
- dostop do splošno dostopnih elektronskih virov javnih oblasti in njihovo uporabo,

- se povezuje v enoten slovenski knjižnični informacijski sistem,
- vodi kataloge in drugo dokumentacijo knjižničnega gradiva ter evidence o knjižničarski dejavnosti,
- se vključuje v vseživljenjsko učenje,
- organizira prireditvene dejavnosti, v okviru katerih so organizirana potopisna in druga predavanja, literarni večeri in ostale prireditve,
- organizira prireditve za obiskovalce vseh starosti.

V knjižnici Mileta Klopčiča se zavedajo potreb svojih uporabnikov, zato jim s skrbno nabavo in izborom gradiva nudijo ustrezen nabor s področja izobraževanja, razvedrila, kulture, znanstvenih delih, kakor tudi raziskovanja. Gradiva so ciljno usmerjena k posameznikom, organizacijam in skupinam. Le knjižnica, ki živi z lokalno skupnostjo, lahko doprinese k njenemu razvoju in višjemu standardu življenja. Pri nabavi gradiva je zato namen predvsem: (Program dela in finančni plan Knjižnice Zagorje ob Savi 2015):

- nabaviti čim več novih gradiv, ki bogatijo knjižnični fond
- z novimi izdajami zamenjati zastarela in izrabljena gradiva
- slediti željam in pričakovanjem uporabnikov z nudenjem zadostne količine posameznih izvodov
- nabavljati gradiva, ki so pomembna s stališča širjenja domoznanske zbirke ter odkupovati gradiva, najdena na terenu, ki so pomembna za kulturno dediščino in izhajajo iz lokalnega okolja

Letni nakup knjižničnega gradiva je neposredno odvisen od sredstev, ki jih knjižnici namenita občinski in državni proračun ter lastnih sredstev, ki jih knjižnica lahko nameni za nakup gradiva (Program dela in finančni plan 2015).

Statistični fizični obisk knjižnice je število oseb, ki so stopile v prostore knjižnice, razen zaposlenih. V obdobju 2012-2014 je bil obisk naslednji (Program dela in finančni plan 2015):

- Leta 2012 so imeli 49.005 obiskovalcev
- Leta 2013 so imeli 49.368 obiskovalcev
- Leta 2014 so našli 48.040 obiskovalcev.

Za uporabnike razvijajo nove informacijske storitve, omogočajo občanom vključevanje v vseživljenjsko izobraževanje in jim omogočajo informacijsko opismenjevanje. Z optimalno ponudbo knjižničnega gradiva in informacij povečujejo dostopnost do knjižničnih storitev.

Pripravljajo zanimive dogodke in vabijo kvalitetne izvajalce prireditev, sodelujejo z drugimi institucijami v občini, izvajajo različne projekte za vse ciljne skupine (Program dela in finančni plan 2015).

3 SODOBNI ČAS IN KNJIŽNICE

V Sloveniji knjižnice uspešno krmarijo po poti, ki jo zaznamujejo konstantne spremembe v družbi in zgodovini, zadržale so pomen, ki ga imajo na kulturnem, izobraževalnem, informacijskem in socialnem področju. To so lahko storile s hitro implementacijo sprememb, željo po odprtosti in zmožnostjo povezovanja z različnimi akterji. Danes so slovenske knjižnice primorane prilagajati se novostim v globalni družbi ter tudi spremembam v Sloveniji, ki so produkt drugačne demografske podobe, prebivalstvo se stara, z njim pa postaja vse bolj pomembno vseživljenjsko učenje (Strategija razvoja slovenskih knjižnic 2013–2020).

Informacijska tehnologija je s svojim nenehnim razvojem prinesla knjižnicam izziv, kako se zoperstaviti informacijskim ponudnikom, ki ponujajo konkurenčne storitve in so zelo dobro prilagojeni potrebam in željam uporabnikov, saj uporabljajo vrsto novih tehnologij. Družbo zaznamuje visoka rast uporabe internetnih storitev, zgodil se je prehod iz analognih v digitalne sisteme, uporabniki izražajo željo po aktivnejši vlogi pri sooblikovanju sprememb, družba se vse bolj zaveda pomena inovativnosti in učenja v tretjem življenjskem obdobju. Zato knjižnice strmijo k temu, da razvijejo princip dualnega razvoja, na eni strani nudijo storitve na podsistemu fizičnega prostora, na drugi strani ustvarjajo virtualni prostor globalnih razsežnosti. Uporabnik postaja merilo in enakopravni določevalec razvoja dejavnosti in delovanja splošnih knjižnic. Kljub poudarjanju globalnosti knjižnice še vedno stremijo k sooblikovanju lokalnega dogajanja in postajajo prostor inkluzije različnih socialnih skupin (Strategija razvoja slovenskih knjižnic 2013–2020).

Splošne knjižnice se v zadnjih letih srečujejo z neugodno finančno situacijo, recesija vpliva na financiranje projektov, s katerimi želijo knjižnice svoje storitve približati uporabnikom. Nova ekonomska in družbena realnost predstavlja knjižnicam omejitve v delovanju, knjižnice pa se morajo odzvati tako, da te spremembe obrnejo sebi v prid. Spremembe pa prinašajo tudi potrebo po tem, da knjižnice na novo definirajo svoj odnos do obiskovalcev, ustanoviteljev, partnerjev, lokalne skupnosti, konkurence in širše družbe (Strategija razvoja slovenskih knjižnic 2013–2020).

Knjižnice slonijo na zaupanju, ki so ga skozi leta gradila pri svojih uporabnikih, so javni prostor, ki spodbuja dinamičen odnos z uporabniki. Zaradi družbenih sprememb se je na novo

definiral klasičen odnos med knjižničarjem, obiskovalci in vsebino. Uporabniki knjižničnih storitev postajajo vedno bolj avtonomni in ne potrebujejo več toliko pomoči knjižničarjev, saj okoli 80% obiskovalcev zelene informacije najprej sami poiščejo na spletu, le 11% se jih najprej zateče po pomoč k knjižničarjem. Takšno pridobivanje informacij obiskovalci ocenjujejo kot bolj učinkovito in preprosto, niso časovno in prostorsko omejeni, rezultati pa so jim na voljo hipno. Uporabniki se vse več poslužujejo elektronskih knjig, kar je postavilo pod vprašaj inštitut fizične knjižnice (Perceptions of Libraries and Information Resources: A Report to the OCLC Membership).

Lahko se vprašamo, kakšna sta pomen in vloga splošnih knjižnic v družbi, ki jo zaznamujejo nove tehnološke spremembe in kjer je dostop do informacij postal skorajda neomejen. Javnomnenjska raziskava (Interstat 2011) je pokazala, da obstaja razkorak med tem, katere storitve uporabniki knjižnice poznajo, in med storitvami, ki jih dejansko uporabljajo. Več kot 50% članov in obiskovalcev knjižnic še vedno največ povprašujejo po tradicionalnih knjižničnih storitvah. Poznajo tudi storitve, ki so vezane na informacijsko družbeno povezanost, vendar jih po podatkih raziskave le redko uporabljajo. Da bodo uporabniki posegali tudi po storitvah, ki ne spadajo v klasičen opis dejavnosti knjižnic, morajo te biti relevantne za širši krog obiskovalcev. Sodobne knjižnice so usmerjene k uporabnikom in jim služijo kot prostor navdiha, kjer lahko berejo, razvijajo lastno ustvarjalnost, se igrajo in uporabljajo različne nove medije. So tudi prostor neformalnega učenja, samostojnega izobraževanja, tu uporabniki pridobivajo informacije, omogočajo jim dostop do novega znanja. Knjižnice tako postanejo kraj druženja in odprte debate, kjer se izvajajo razne delavnice, prireditve, razstave, se odpirajo nove diskusije in promovirajo lokalne vsebine.

3.1 Vloga knjižnic v družbi

Vloga splošnih knjižnic v družbi se kaže na kulturnem, informacijskem, izobraževalnem in socialnem področju. Kot predvideva strategija razvoja (Strategija dolgoročnega razvoja slovenskih splošnih knjižnic) se vloga knjižnic manifestira na treh področjih:

- področje navdiha (igranje, razvijanje ustvarjalnosti, branje)
- prostor učenja (samostojno izobraževanje, neoviran dostop do informacij)
- kraj druženja (diskusije, prireditve, srečanja)

IFLA/UNESCO standardi predstavljajo temeljne standarde za delovanje splošnih knjižnic. Ti opredelijo poslanstvo splošnih knjižnic kot prostor, ki omogoča izpolnitev potreb po učenju, razvedrilu in informacijskem izobraževanju (Gill in Sešek 2002, 1).

Tradicionalna, na analognih temeljih zasnovana knjižnica, ki fizično izposoja gradiva in je osnovana na zbirki tiskanega gradiva, je še vedno prisotna, a je doživela ključne spremembe. Njej ob strani pa se je vzpostavila na digitalnih temeljih osnovana knjižnica. Storitve digitalne knjižnice zajemajo:

- elektronske knjige,
- elektronski časopisi,
- dostop do strokovnega digitalnega gradiva
- dostop do podatkovnih baz na internetu.

V sklopu digitalne knjižnice lahko uporabniki dostopajo do gradiv vedno, kadar si želijo in niso omejeni z odpiralnim časom knjižnice. Le če bodo postale knjižnice informacijski centri v lokalnem okolju, bodo lahko nadomestile krčenje pomena osnovne knjižnične zbirke in s tem izgubo nekaterih klasičnih funkcij knjižnice (Thorhauge 2011, 189–195).

Lancaster (1977) ugotavlja, da je ključna vloga splošnih knjižnic povezati obiskovalce knjižnic z informacijskimi viri. Delo knjižničarja je ovrednoteno kot dobro, če omogoči uporabnikom kvalitetne informacijske vire, ki so zanesljivi in berljivi ter pridobljeni v času, ko jih obiskovalci potrebujejo. Delo knjižničarja obsega nabavo in organizacijo informacijskih virov tako, da bodo čim bolj dosegljivi uporabnikom in s tem večkrat rabljeni. Prav tako tudi Novljan (1998, 24–27) opredeli splošne knjižnice kot center pridobivanja informacij iz lastne zbirke, kot tudi širše, iz informacijskih sistemov povezanih z medmrežjem ter tako zagotovijo dostop do digitalnih in analognih virov. Naloge knjižničarjev definira kot:

- svetovanje in pomoč pri izboru relevantnih informacij,
- izobraževanje uporabnikov o uporabi različnih virov,
- spodbujajo obiskovalce k večji uporabi knjižnice,
- skrbijo za primerne učne in raziskovalne materialne pogoje,
- skrbijo za nemoteno socialno in umetniško sprostitev,
- pomagajo uporabnikom pri vrednotenju prejetih informacij.

3.2 Dostopnost knjižnih virov

Eno izmed temeljnih poslanstev splošnih knjižnic je omogočiti fizični dostop uporabnikom do informacijskih virov. Dela knjižničarja, ki izhajajo iz te naloge, so:

- nabava in organizacija knjižne zbirke v javni dostop,
- omogočiti uporabnikom iskanje informacij po katalogu,
- izposoja knjig in ostalega gradiva, bodisi kot čitalniško gradivo ali pa na dom,
- omogočiti uporabnikom dostop do storitve medknjižnične izposoje.

Z razvojem digitalne tehnologije pa je potrebno uporabnikom poleg fizičnega dostopa zagotoviti tudi dostop do medmrežja, elektronsko dosegljive strokovne literature in omogočiti samostojno iskanje po elektronskih virih (Borko in drugi 2006, 95).

Dobro zasnovane spletne strani splošnih knjižnic lahko, kot zapiše Novljan (2003, 72), dvignejo stopnjo uporabe informacijske tehnologije pri svojih uporabnikih. Spletne strani knjižnic naj bi vsebovale povezave do drugih informacijskih virov, omogočile dostop za delo in iskanje na daljavo in predstavile delo knjižnice v luči lokalnega dogajanja in povezovanja s skupnostjo.

3.3 Intelktualni potencial knjižnic

Intelktualno dostopnost zaznamujejo predvsem bibliopedagoške storitve, ki so prilagojene glede na starost uporabnikov. Ti želijo samostojno izbirati gradivo glede na svoje želje in potrebe, zato morajo biti o delovanju knjižnice in njenih storitev dobro poučeni. Nalogam knjižničarjev se je s tem pridružila še pedagoška naloga širjenja knjižničarskega znanja o poteh do knjižničnega gradiva (Pinter 2002, 37).

Digitalna tehnologija pa je prinesla novosti tudi v vzgojno delo knjižničarjev, saj se je njihova dejavnost razširila na informacijsko opismenjevanje uporabnikov. Informacijska pismenost je ključna pri uporabnikovem samostojnem delu, kjer mora najti vire, oceniti njihovo ustreznost, jih opredeliti in učinkovito uporabiti (IFLA 2005). Jamnik (1998, 2–5) zapiše, da so bibliopedagoški prijemi povečanja bralne kulture in vzgoja obiskovalcev že v rosnih letih velik prispevek k večji želji uporabnikov po branju v kasnejši dobi in tudi predstavljajo znatni prispevek k povečanju splošne ravni informacijske pismenosti.

3.4 Vloga knjižnic v preživljanju prostega časa

Knjižnice so bile in ostajajo sinonim za knjige ter predstavljajo odprt prostor za tiste obiskovalce, ki si želijo prost dostop do raznovrstnega gradiva, saj mnogim predstavlja nakup knjig velik strošek, v knjižnici pa si lahko gradivo brez obveznosti ogledajo in po želji izposodijo na dom. Prijetna, udobna in urejena knjižnica lahko že sama po sebi, kot fizičen prostor spodbudi obiskovalce k branju in preživljanju prostega časa za zidovi knjižnice. Knjižničarji lahko s prijaznim, inkluzivnim vedenjem zmanjšajo občutek izoliranosti in povečajo pripadnosti knjižnici ter zagotovijo odprt prostor druženja (Toyne in Usherwood 2001, 60–98).

Uporabniki knjižnic si želijo, da bi knjižnice podaljšale odpiralni čas in namenile več svojega prostora preživljanju prostega časa v knjižnici (Interstat 2011). Ena izmed oblik knjižnične dejavnosti, s katero želijo spodbuditi uporabnike k pogostejšim obiskom knjižnic, je tudi organizacija raznovrstnih prireditev, ki se po vsebini nanašajo na izobraževalne vidike, imajo kulturno vsebino, lahko so literarne narave. Prireditve so tudi dobra priložnost za predstavitev lokalnih avtorjev in s tem krepitev vezi z okoliško skupnostjo (Kramberger in Perko 1997).

4 VLOGA IN POMEN KNJIŽNIČARJA

Uporabnik naj bo temelj delovanja knjižnice. Zadovoljen uporabnik se bo v knjižnico (fizično ali virtualno) vračal pogosteje, želel bo spoznati delo, znanje in sposobnosti knjižničarja in se kar najbolje seznaniti s koristmi obiskovanja knjižnice in izrabe pomoči, ki mu jo lahko nudi knjižničar. Knjižničarjeve naloge bi lahko tako opisali kot (Borko in drugi 2006, 95):

- posredovanje informacij o gradivih
- dobro poznavanje katalogov in medmrežnih baz podatkov
- aktivno sodelovanje pri izbiranju gradiv
- oblikovanje zbirk
- vodenje in organiziranje informacijske službe v knjižnici
- izobraževanje uporabnikov za njihovo boljše samostojno delo v knjižnici
- obveščanje uporabnikov o novostih v knjižnici.

4.1 Poklic knjižničarja

Knjižnice brez knjižničarjev, le s knjigami in drugim gradivom, so le dobro založeni prostori. Knjižnice brez knjižničarjev se same ne znajo odpreti, ostanejo zaprte in ne izpolnjujejo svojega namena. Brez knjižničarjev ne zmorejo same izbrati, naročiti, strokovno obdelati gradiva in ga postaviti na polico. Same ne zmorejo usmerjati uporabnika (Peteh 2014).

Ločiti moramo štiri pojme: izobrazba, strokovni naziv, habilitacijski naziv in delovno mesto knjižničarja. Vse te kategorije se lahko imenujejo knjižničar, a je njihov pomen različen. V nadaljevanju podajamo opise pojmov, vezane na sedmo stopnjo izobrazbe (Peteh 2014):

- Knjižničar po izobrazbi: Ta definicija je najlažje razločljiva. Gre za vse osebe, ki so zaključile formalni študij bibliotekarstva na dodiplomskem ali podiplomskem nivoju.
- Knjižničar po strokovnem nazivu (bibliotekarski izpit): Po Zakonu o knjižničarstvu (2001) se v javnih knjižnicah zaposluje strokovne delavce, ki morajo imeti predpisano vrsto in stopnjo izobrazbe ter opravljen bibliotekarski izpit. Z opravljenim bibliotekarskim izpitom oseba pridobi izobrazbi primeren strokovni naziv v knjižničarski stroki. Za strokovni naziv lahko zaprosi kandidat, če ima visokošolsko

oziroma univerzitetno izobrazbo, diplomu prve ali druge bolonjske stopnje, znanstveni magisterij ali doktorat katerekoli smeri. Tekom aktivnega dela v stroki (razvoj matične knjižnice, izobraževanje, delo v strokovnem društvu, raziskovalna in publicistična dejavnost) lahko oseba napreduje v višje strokovne nazive v knjižnični dejavnosti. Na tem mestu velja omeniti še Pravilnik o izdaji dovoljenja za vzajemno katalogizacijo, ki omogoča začetek izobraževanja in pridobitev dovoljenja bodisi osebam, ki imajo univerzitetno izobrazbo bibliotekarske smeri (bibliotekar po izobrazbi), bodisi osebam, ki imajo univerzitetno izobrazbo druge smeri in opravljen bibliotekarski izpit (torej pridobljen strokovni naziv bibliotekar).

- Knjižničar po habilitacijskem nazivu (v visokošolskih knjižnicah): V visokošolskih knjižnicah je pred uveljavitvijo Zakona o sistemu plač v javnem sektorju obstajala delitev knjižničnih delavcev na nepedagoške in pedagoške (tj. habilitirane bibliotekarje skladno z merili posamezne univerze). Z uveljavitvijo Zakona o sistemu plač v javnem sektorju je razvrednoten. Izvolitev v habilitacijski naziv je sicer še vedno mogoča, a ta naziv ni pogoj, niti ni finančno ovrednoten.
- Knjižničar na delovnem mestu: Zakon o sistemu plač v javnem sektorju je leta 2007 uvedel »Katalog funkcij, delovnih mest in nazivov«. Poimenovanje delovnega mesta ne pomeni tudi istovrstne izobrazbe; npr. delovno mesto bibliotekar ne pomeni da ga lahko zasede diplomant bibliotekarstva ter tudi, da razvrstitev na delovno mesto v določen naziv še ne pomeni avtomatsko pridobitev strokovnega naziva. V Katalogu je določena stopnja izobrazbe, delovna organizacija pa ob sistemizaciji podrobneje določi pogoje za zasedbo dotičnega delovnega mesta.

V Sloveniji imamo preko 1.400 diplomantov bibliotekarstva, od katerih je okoli 466 zaposlenih v slovenskih splošnih, specialnih in visokošolskih knjižnicah. Sicer je v slovenskih knjižnicah zaposlenih več kot 1.800 delavcev, od tega skoraj 1.500 na strokovnih delovnih mestih (kjer je potreben strokovni naziv). Zanimariti ne smemo okoli 600 šolskih knjižničarjev. Večina delovnih mest (knjižnic) se nahaja v osrednjeslovenski regiji. Število diplomantov bibliotekarstva, ki se soočajo s težavami pri iskanju zaposlitve, od leta 2006 neprestano narašča, medtem ko število razpisov za prosta delovna mesta vztrajno upada. Analiza oglasov je pokazala, da je bil v desetletnem obdobju največji delež razpisov v osrednjeslovenski regiji (kjer je tudi največ knjižnic). Največ razpisov je bilo v poletnih mesecih (predvsem na račun šolskih knjižnic, kjer je opazno zaposlovanje za obdobje šolskega leta) (Božič 2013).

Storitev knjižničarja je informacija o knjigi, ki jo išče obiskovalec knjižnice. Lahko mu posreduje tudi iskani podatek ali mu da koristen napotek. Pripravi lahko izpis iskanih dokumentov glede na temo in poišče iskani članek v periodičnem tisku.

Knjižničar mora imeti dobre organizacijske sposobnosti. Je spreten in vljuden pri sporazumevanju z obiskovalci knjižnice, zna se jasno in razumljivo izražati. Zaželeno je široko poznavanje različnih področij znanj in tujih jezikov ter dela z računalnikom. Knjižničar ima običajno interes za knjižnična gradiva, knjige, revije in druge publikacije, zgoščenke, video kasete, za bibliotekarstvo in katalogiziranje gradiv. Je sistematičen in pripravljen pomagati obiskovalcem v knjižnici.

Z razvojem tehnologije se je spremenila tudi vloga knjižničarja. Ni več le oseba za pultom, ki zloga knjige na police in skrbi za izposojajo, temveč je oseba, ki s pomočjo sodobnih tehnologij tudi sama predstavlja knjižnico znanja in nam, izposojevalcem, na ta način pomaga hitreje najti informacije ter tako olajša delo.

Dandanašnje dni morajo knjižničarji pod vplivom vedno večjih tehnoloških sprememb, kombinirati klasične naloge z novimi, ki odražajo pričujoče spremembe. Obveščeni morajo biti o čim večjem številu javno dostopnih mest s strokovnimi informacijami, te se dandanes večinoma nahajajo na medmrežju. Slediti morajo novostim s področja založništva in novostim v svoji stroki. Z uporabnikom v mislih organizirajo in usmerjajo programe za javne informacije in zagotavljajo njihovo znanstvenost in strokovnost (Žurnal 2007).

Tradicionalne naloge vsakega knjižničarja so (Žurnal 2007):

- pomaga izposojevalcem najti informacije s pomočjo programov, kot so knjižnični sistem za iskanje knjig, ter širše preko interneta,
- pomaga izposojevalcem pri interpretaciji informacij,
- izvaja seminarje o načinih za iskanje informacij,
- izvaja bralne tečaje,
- ustvarja in vzdržuje baze podatkov,
- išče informacije po bazah podatkov,
- izbira, razvršča in označuje vire informacij,
- razvija in vzdržuje zbirke knjig,

- odgovarja na osebno zastavljena vprašanja, vprašanja po telefonu ali e-pošti,
- razvija pravila in pogoje za boljši potek izposojevalnega servisa.

4.2 Spremenjene zahteve pri delu knjižničarjev

Dandanes bi moral imeti vsakdo možnost prosto dostopati do knjižnic, kjer bi mu bila nudena pomoč pri iskanju zelenega gradiva iz knjižničnega fonda ali preko medmrežnih baz gradiva, uporabnik bi moral imeti prost dostop do vseh relevantnih informacijskih virov na spletu. Knjižničarji se morajo zavedati teh potreb uporabnikov in jih v kar se da veliki meri izpolniti, saj morajo vedeti, da lahko knjižnice svoje poslanstvo izpolnjujejo le v sodelovanju s svojimi uporabniki (Kerec 2002, 55). Število uporabnikov v splošnih knjižnicah se konstantno večja, vendar temu trendu ne sledijo tudi kadrovske okrepitve v knjižnicah (Jerič 2001, 3).

4.3 Kompetence knjižničarja

Hergan, Klarič, Mali, Ravbar in Žagar so v svojem delu, izdanem leta 2012, zapisali in definirali kompetence kot nadgradnjo kvalifikacij, pridobljenih s poklicem, kjer kompetence slonijo na zmožnosti posameznika, da svoj poklic nadgradi in obogati. Kompetence so znanje o tem, kako implementirati že pridobljeno znanje v situaciji, ki je nova in nepredvidena. Kontekst uporabe takih znanj se nanaša na delovno okolje in vseživljenjsko učenje.

Če lahko kompetence opredelimo kot kombinacijo znanja, spretnosti in odnosov, ki ustrezajo okoliščinam, lahko za ključne kompetence rečemo, da jih potrebujemo vsi posamezniki za osebno izpolnitev, socialno vključenost, dejavno državljanstvo, zaposljivost. Med kompetencami naj bi prevladovala sinergija podpiranja in povezovanja, kar vodi k večji zaposljivosti in boljšemu vključevanju v družbo (Hergan in drugi 2012).

4.3.1 Model razvijanja kompetenc

Model razvijanja kompetenc prikazuje način razvijanja kompetenc od novinca do eksperta skozi prakso, katera zahteva interakcijo med vsemi petimi elementi tega modela. Vse elemente povezuje motivacija, saj bi brez nje vsi elementi stagnirali in je gonilna sila za procese, kateri aktivirajo učenje in mišljenje, in tako posredujejo informacije nazaj ter s tem omogočajo, da le-ti povišajo nivo ekspertizma. Cikel vseh komponent se lahko ponavlja, vendar to ni nujno (Sternberg 2005). Da se ponavlja pomeni, da npr. začnemo s študijem bibliotekarstva ter smo novinci. Skozi prvo stopnjo si pridobimo določeno znanje ter za to stopnjo postanemo eksperti. Če se odločimo za nadaljevanje študija, smo torej hkrati tako eksperti (za prvo stopnjo), a tudi novinci (za študij druge stopnje). Ko drugo stopnjo zaključimo z magisterijem, smo za drugo stopnjo torej spet eksperti, a za tretjo stopnjo zopet novinci. Skozi proces učenja oz. študiranja si vseskozi pridobivamo določeno znanje, katero nam omogoča kritično in kreativno mišljenje (npr. da smo kritični do strokovnih člankov, ki jih prebiramo, da lahko sami odločamo, ali so relevantni ali niso). Skozi sam študij je močno vpletena tudi metakognicija, kar pomeni, da si sami planiramo, kdaj in kako se bomo učili, da razvijamo različne strategije učenja, ki nam ustrezajo, ter da nam je pomembno, da opravimo letnik. Pri vsem tem igra motivacija (tako notranja kot tudi zunanja) pomembno vlogo, saj nam notranja motivacija omogoča, da se spoprijemamo in soočimo z izzivi, ki nas čakajo tekom študiranja, ter zunanja motivacija, npr. boljša plača, napredovanje, izogibanje neuspehom, ...

Millerjeva piramida kompetenc (slika 4.1) govori o ocenjevanju oziroma evalvaciji razvitosti posameznikovih kompetenc na 4-ih glavnih nivojih:

- »VEDETI«: Na tej stopnji ima oseba določeno stopnjo znanja – ima zbranih dovolj informacij in podatkov.
- »VEDETI KAKO«: Oseba razume in si lahko predstavlja kako lahko pridobljeno znanje implementira v prakso.
- »POKAZATI KAKO«: V tej fazi oseba pokaže kako pridobljeno znanje implementirati v prakso.
- »NAREEDITI«: Oseba dejansko implementira znanje v prakso.

Slika 4.1: Millerjeva piramida kompetenc

Vir: Ramesh (2010).

Prvi dve stopnji poimenujemo kar kognitivni stopnji, saj dejansko testirata le kognitivne procese, kjer posamezniki, po navadi so to še laiki, oziroma pripravniki. Ti vedo nekaj o določeni snovi ter tudi vedo, z kakšno metodo bi izpeljali to v praksi, npr. študentje bibliotekarstva in informatike vedo, kaj je bibliografski opis ter tudi vedo, kako bi za določeno knjigo izvedli ta bibliografski opis. Zgornji dve fazi pa testirata obnašanje, vedenje (gre za to, da morajo pripravniki pridobljeno znanje tudi pokazati v praksi: Ali znajo izvesti bibliografski opis? Ali znajo narediti informacijsko poizvedbo v informacijskem sistemu?) (Ramesh 2010).

Raziskave so pokazale, da je korespondenca med zgornjo (behavioristično) in spodnjo (kognitivno) fazo zelo majhna. Tudi če pripravnik ve, kako nekaj storiti, to ne pomeni, da bo to tudi izvajal v praksi vsak dan. Ta model je uporaben tudi v vsakdanjem življenju, večinoma pa je uporabljen pri načrtovanju in oblikovanju ciljev izobraževanja, oblikovanju tečaja ter prilagajanju izobraževanja na nivoju pripravnika.

4.3.2 Razvoj kompetenc knjižničarja

Ključne kompetence vseh diplomantov študija bibliotekarstva so predstavljene v »ALA's Core Competences of Librarianship« (2009), vendar se za posamezne vrste knjižnic predpostavljajo še dopolnilne, specializirane kompetence:

- Temelji stroke: v tem delu mora knjižničar poznati etiko, vrednote, principe poklica,

poznati mora zgodovino razvoja knjižnic in knjižničarstva, zgodovino človeškega komuniciranja in pa kakšen vpliv je le-ta imel na knjižnice, seznanjen mora biti tudi z vrstami knjižnic in njihovih sorodnih informacijskih organizacij, upoštevati in poznati mora zakone, okvirih katerih deluje knjižnica, spoštovati pa mora tudi pravice, kot so na primer pravica do svobodnega izražanja, enakopravnost uporabnikov, ter spoštovati intelektualno lastnino. Poleg tega se mora zavedati, kakšen vpliv in vlogo ima knjižnica v družbi, poznati mora učinkovite tehnike komuniciranja, tehnike za analizo in pa poznati mora načine za reševanje kompleksnih problemov. Nazadnje pa mora imeti potrjena oziroma licence za opravljanje določenih nalog v stroki kot je na primer Licenca za vzajemno katalogizacijo.

- Informacijski viri: vsak knjižničar mora poznati koncepte, metode in pa probleme določenih vsebin kot so: življenjski krog informacij, pridobivanje in shranjevanje informacij, vključno z evalvacijo, s selekcijo, z nakupom, obdelavo ter s shranjevanjem in z odpisom, obdelava in upravljanje različnih zbirk.
- Organizacija znanja in informacij: knjižničar mora poznati principe ter posedovati veščine za organizacijo in posredovanje znanja ter informacij, poznati pa mora tudi informacijske sisteme, vire, standarde za klasifikacijo, organizacijo metapodatkov ter indekse.
- Tehnološka znanja in spretnosti: poznati mora informacijske, komunikacijske ter druge tehnologije v zvezi z pridobivanjem in obdelavo informacij, knjižnicami in ostalimi informacijskimi organizacijami ter jih tudi znati uporabiti v praksi. Poznati mora metode za evalvacijo specifikacije, učinkovitosti ter cenovne učinkovitosti informacijskih produktov in sistemov. Imeti pa mora dovolj znanja, da lahko v sisteme implementira novosti.
- Informacijska storitev: poznati mora metode, principe ter tehnike učinkovitega iskanja oziroma pridobivanja informacij iz različnih virov za uporabnike vse starostnih skupin. Poznati mora tudi tehnike učinkovitega komuniciranja z uporabniki in jim nuditi pomoč pri iskanju informacij. Biti mora tudi informacijsko, numerično ter statistično pismen. Sposoben mora biti tudi razlagati uporabnikom, kako sistem deluje in ga na nek način tudi promovirati. Mora biti sposoben prepoznavati uporabnikove potrebe in jim tudi zadostiti.
- Raziskovanje: poznati mora metode in pa principe kvalitativnih in kvantitativnih raziskav, rezultate pomembnih raziskav na področju informatike in knjižničarstva ter

posedovati znanje in zmožnosti za izpeljavo svoje raziskave.

- Vseživljenjsko učenje: zavedati se mora potrebe po novih knjižničarjih, informacijskih strokovnjakih ter drugih sodelavcev naše stroke, vloge knjižnice v vseživljenjskem in formalnem izobraževanju, poznati pa mora metode, principe in teorije poučevanja in jih tudi implementirati na delovnem mestu, enako velja za teorije poučevanje dela z informacijami.
- Administracija in upravljanje: poznati mora principe finančnega upravljanja knjižnice ter drugih informacijskih ustanov, učinkovitega delovanja zaposlenih, evalvacijo knjižničnih storitev, povezovanja in ustanavljanja sodelovanja z drugimi knjižnicami in informacijskimi ustanovami ter poznavanje principov in metod motivacijskega (transformacijskega) vodstva.

4.3.3 Razvoj kompetenc slovenskih knjižničarjev skozi šolski sistem

Ker se poklicne kompetence razvijajo skozi formalno izobraževanje, lahko analiziramo, katere kompetence naj bi ob zaključku študija posedovali študentje bibliotekarstva. Opisane so ključne kompetence za smer knjigarstvo, bibliotekarstvo ter smer informacijska znanost:

- SMER BIBLIOTEKARSTVO - V študijskem programu (Prvostopenjski univerzitetni in študijski program Bibliotekarstva in informatike), je zapisano, da naj bi bil kandidat seznanjen z nastankom in razvojem bibliotekarstva kot stroke in znanosti, imel sposobnosti za opravljanje nabave, organizacije, obdelave ter posredovanje knjižnega gradiva in informacij. Nazadnje pa naj bi bil še usposobljen za komuniciranje z uporabniki in biti zmožen posredovati glede knjižničnega gradiva ter informacije o njem in iz njega. Če primerjamo cilje iz študijskega programa ter kompetenc, ki naj bi jih imel diplomant iz te študijske smeri po priporočilih ALA, vidimo, da so to predvsem točke, ki govorijo o temeljih stroke. Ta točka je skupna vsem trem smerem. Ne glede na smer mora vsak diplomant poznati zgodovino stroke, vpliv, ki ga je knjiga imela na družbo, ter nasploh osnove stroke in profesije. Prav tako pa je skupno tudi vseživljenjsko učenje, ki spodbuja vse iz vseh smeri študija, da se ves čas izobražujejo in dopolnjujejo v svojem znanju. Prav za to smer pa so opisane kompetence, ki so po priporočilih American Library Association opisane kot Organizacija znanja in informacij ter Referenčne storitve, ki vključujejo znanja o organizaciji knjižničnega gradiva ter informacij ter sposobnosti ter tehnike učinkovitega komuniciranja z

uporabniki.

- **SMER INFORMACIJSKA ZNANOST:** V programu so za to smer navedene kompetence, ki vključujejo seznanjenost z delovanjem informacijskih virov, z nastankom in razvojem informacijske znanosti, razumevanjem osnovnih načinov organizacije znanja ter razumevanjem informacijskega kroga ter sposobnost upravljanja z informacijsko tehnologijo za upravljanje z informacijami. Ta smer ima zelo specifične kompetence in jih je v ALA priporočilih izredno lahko primerjati. Te kompetence so zelo podobne tem v študijskem programu: Vključujejo kompetence na področju informacijskih znanj in upravljanj informacijske tehnologije, poznavanje informacijskih virov, vključujejo pa tudi raziskovanje ter seznanjenost z organizacijami znanja in informacijami.
- **SMER KNJIGARSTVO:** V študijskem programu so za to smer navedene kompetence z področja upravljanja in organiziranja dela v založniških hišah v družbenem in zgodovinskem kontekstu, razumevanje funkcij trženja, oblikovanja, proizvodnje ter urejanja v založniškem procesu ter oblikovanje informacij, ki so namenjene objavi. Če jih primerjamo z kompetencami po ALA, lahko vidimo, da so si precej podobne. Obe vsebujeta kompetence predvsem na področju administracije ter upravljanja in organizacije dela: od finančnega upravljanja pa do učinkovitega delovanja zaposlenih.

4.4 Odnos knjižničar – uporabnik

Vloge in naloge knjižničarjev so doživele bistvene spremembe, ki se jih morajo knjižničarji zavedati. Tako na primer Harley, Dreger in Knobloch (2001, 23) zapišejo, da se knjižničarji sicer zavedajo sprememb, a nanje morda v praksi niso najbolj pripravljeni. Časi, ko so knjižničarji sedeli za pultom in čakali, da uporabnik pristopijo do njih, so minili. Knjižničar mora poznati dejanske potrebe obiskovalcev v tej meri, da jim lahko sam ponudi relevantne informacije ob pravem času in s tem poskrbi, da se poveča zadovoljstvo uporabnikov s knjižničnimi storitvami.

V neposredni komunikaciji med knjižničarji in uporabniki se lahko nemalokrat pojavijo težave, predvsem zaradi strahu obiskovalcev pred zastavljanjem vprašanj. Knjižničarji bi se morali teh strahov zavedati in zato vlagati v njihovo zmanjšanje. Uporabniki, ki poznajo delo knjižničarja in so seznanjeni z dejavnostmi in ponudbo knjižnice, v večji meri pristopajo do

knjižničarjev, pomembna pa je tudi vzpostavitev elektronske dosegljivosti knjižničarjev za stik z uporabniki. Predvsem mladi včasih zavračajo neposredno komunikacijo s knjižničarji, so visoko računalniško pismeni in se dobro znajdejo sami, brez pomoči knjižničarja. Tako lahko predvidevamo, da se bodo knjižničarji v prihodnje veliko pogosteje srečevali z uporabniki prek virtualnega okolja (Martell 2000, 104).

Roccas (2003, 188) knjižničarjem zato svetuje, naj ne razmišljajo o tem, če bi pomagali, temveč na kakšen način bodo pomagali. Osnovno, ključno vodilo naj bo podpora uporabnikom in konstantno dodajanje relevantnih virov in dejavnosti za pomoč pri študiju in raziskovalnem delu in nenazadnje kot pomoč pri vseživljenjskem izobraževanju.

4.5 Kadri v knjižnici Zagorje ob Savi

V letu 2015 so razpolagali z naslednjo kadrovsko strukturo:

Tabela 4.1: Zaposleni na splošnih delovnih mestih

Šifra del. Mesta	Štev. opisa	Naziv delovnega mesta	Zahtevana stopnja izobrazbe	Zahtevana smer izobrazbe	Zahtevane delovne izkušnje	Število sist. Del. mest	Zasedena delovna mesta Dne 31.12.2014
8017841	1	Direktor knjižnice	VII/II		5 let v knjižnični dejavnosti od tega 1 leto na vodstvenih delih	1	1
J016007	2	Glavni računovodja	VI	ekonomska	2 leti	1	(0,5 po pogodbi)
J026004	3	Poslovni sekretar	VI	ekonomska - poslovna	6 mesecev	0,5	-
J032001	4	Čistilka II	II			0,5	(0,5 po pogodbi)
J036024	5	Vzdrževalec VI	VI	tehnična	4 mesece	0,5	-
J034035	6	Manipulant IV	IV	/	/	1	-

Vir: Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi (2016).

Tabela 4.2: Zaposleni v strokovnih službah

Šifra del. Mesta	Štev. opisa	Naziv delovnega mesta	Zahtevana stopnja izobrazbe	Zahtevana smer izobrazbe	Zahtevane delovne izkušnje	Število sist. delovnih mest	Zasedena delovna mesta Dne 31.12.2014
G027005	7	Bibliotekar VI/II	VII/II	Bibliotekarska ali druga ustrezna	1 leto	3	1
G027004	8	Bibliotekar VII/I	VII/I	Bibliotekarska ali druga ustrezna	1 leto	2	2
G026023	9	Višji knjižničar	VI	Bibliotekarska ali druga ustrezna	6 mesecev	1	1
G025011	10	Knjižničar	V	ekonomska, gimnazija ali druga popolna sr. šola	-	4	2

Vir: Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi (2016).

Obremenitev knjižničarjev v knjižnici Mileta Klopčiča je velika, saj poleg izposoje izvajajo mnoge druge storitve in dela, kot so: svetovanje in pomoč uporabnikom pri izboru relevantnih informacij, izobraževanje uporabnikov o uporabi različnih virov, spodbujajo obiskovalce k večji uporabi knjižnice, skrbijo za primerne materialne zaloge, vodijo različne evidence, pripravljajo delavnice za najmlajše, organizirajo bralne krožke. Povečan obseg dela je zahteval veliko notranjo organizacijsko fleksibilnost, s katero pa je bil dosežen zelo dober učinek. Kljub vsemu pa se kaže smotrnost zaposlitve vsaj še enega knjižničarja s peto stopnjo izobrazbe, tako bi lahko tudi rešili prekratek odpiralni čas enot Kisovec in Izlake.

Strokovno izobraževanje je ključnega pomena za kvalitetno delo knjižničarja, zato se knjižničarji knjižnice Mileta Klopčiča izobražujejo na Inštitutu informacijskih znanosti v Mariboru, v NUK-u, na izobraževanjih, ki jih pripravlja Osrednja Knjižnica Celje, Društvo bibliotekarjev Celje, Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. Udeležujejo se izobraževanj za mladinske knjižničarje, izobraževanj direktorjev knjižnic, ki jih organizira Združenje splošnih knjižnic (Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi 2016).

5 DELO KNJIŽNIČARJA V PRAKSI

Da bi spoznala, kako na delo knjižničarja v Sloveniji vplivajo spremembe tako na informacijskem kot tehnološkem področju, sem opravila intervju med zaposlenimi na delovnem mestu knjižničarja, zaposlenih v Knjižnici Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi. Šlo je torej za kvalitativno raziskavo.

V mojem primeru je bil uporabljen polstrukturiran (poglobljen) intervju. Značilnost so odprta vprašanja, postavljamo lahko podvprašanja, s katerimi spodbudimo odziv udeležencev (kako ste to mislili, lahko to pojasnite,...). Zaradi namenskega vzorca sem uporabila individualne intervjuje.

5.1. Namen in potek empirične raziskave

Intervju sem izvedla s sedmimi zaposlenimi v knjižnici Mileta Klopčiča med 2. 6. 2016 in 14. 7. 2016. Intervjuji so potekali v eni od pisarn zaposlenih, z vsakim intervjuvancem sem se dobila individualno ob dogovorjenem času. Na intervju sem se pripravila tako, da sem določila vnaprej pripravljena vprašanja, prav tako pa sem spodbujala, da zaposleni sami dodajajo njim pomembne podatke. Pogovore sem posnela z digitalnim snemalcem in jih potem prepisala. Sprotno zapisovanje pogovora se mi ni zdel smiselno, saj bi bil tako otežen spontan pogovor. Prav tako bi se samo z zapisovanjem mnoge vsebine izgubilo.

Postopek obdelave podatkov sem se lotila v več fazah. Najprej sem dobesedno prepisala pogovor, tako sem naredila transkripcijo povedanega. Temu je nato sledilo večkratno branje zapisanega, določitev vsebinsko pomembnih delov, temu pa je potem sledilo večstopenjsko kodiranje zbranih mnenj in stališč. Na podlagi opravljene kvalitativne analize sem se lotila analize posameznih pogovorov in primerjave med njimi. Nato sem pri posameznih vprašanjih ali sklopih vprašanj podala svoje interpretacije. Intervju je potekal z znanimi osebami, sodelavci v knjižnici. Vsekakor omejitev raziskave predstavlja majhen vzorec, zato bi bilo rezultate nesmotrno in nerealno posploševati na celotno knjižničarsko populacijo.

5.2 Analiza intervjuja

5.2.1 Odločanje za delo knjižničarja

Najprej me je zanimalo, kateri faktorji so imeli odločilno vlogo v času, ko so se intervjuvanci odločali za delo knjižničarja.

Kot enega izmed odločilnih faktorjev so trije navedli bližino zaposlitve, ki je bila v domačem kraju. Zanimivo je, da so se za ta poklic odločali bolj po naključju ter o njem prej niso razmišljali in je k izbiri poklica bolj vplival splet okoliščin. Eden izmed knjižničarjev je povedal (Intervjuvanec Č 2016): *»Na mestu knjižničarja sem zaposlen 13 let in po študiju sem imel možnost delati v knjižnici prek programa javnih del, nato sem naredil strokovni izpit in se zaposlil kot knjižničar.«* Med razlogi, ki jih navajajo za sprejetje tega delovnega mesta, se še pojavljajo: veselje do dela z ljudmi, kreativnost in raznolikost, dobro plačilo, veselje do branja in nestresno okolje dela.

Zanimal me je tudi obseg delovnih izkušenj intervjuvancev v poklicu knjižničarja. Ena izmed sodelujočih je na mestu knjižničarke zaposlena 9 let. Večina, to je pet vprašanih, ima med 15 in 25 let delovne dobe, ena izmed knjižničark 28 let delovne dobe. To, da je velika večina zaposlena v tem poklicu že dlje časa in so knjižničarji z dolgoletnimi izkušnjami, je omogočilo, da so le-ti lahko ocenjevali tudi različne trende in spremembe v daljšem časovnem obdobju.

5.2.2 Zahteve delovnega mesta knjižničarja

Naslednji sklop vprašanj se je navezoval na zahteve delovnega mesta knjižničarja. Vprašala sem, kako so se v tem času spremenile zahteve delovnega mesta? Ali so se potrebna znanja v tem času kaj spremenila? V čem se kaže bistvena razlika?

Tu so štirje intervjuvanci najprej izpostavili velike spremembe na področju informacijske tehnologije in dela z računalniki. Vsi tisti, ki niso bili vešči dela z računalnikom, so bili primorani, da so to večino osvojili. Tudi knjižničarka, ki ima na tem delovnem mestu manj kot 10 let delovne dobe, je izpostavila spremembe v računalniških programih za izposojno gradiv in s tem povezano nujnost pridobivanja novih znanj. Izpostavili so tudi povečan pomen znanj s področja pedagogike in andragogike ter način, kako pristopiti do bralcev. Spodbujanje bralne kulture predvsem pri mladih je potrebno znanje, ki ga včasih niso tako poudarjali, sedaj

pa je po mnenju intervjuvancev stopilo v ospredje. Spraševani so navajali tudi spremembe v vse večjih zahtevah po formalni pridobitvi znanj s področja bibliotekarstva. Ko so začeli delati v knjižnici, to, da nimajo izobrazbe s področja knjižničarstva, ni bila ovira pri zaposlitvi. Ena izmed knjižničark je povedala (Intervjuvanec A 2016):

»Sedaj je zaželeno široko poznavanje različnih področij znanj in tujih jezikov ter delo z računalnikom. Sedaj moraš obvladati več področij, včasih je bilo mogoče dovolj le to, da so te zanimale knjige. Formalno pridobljena izobrazba s področja knjižničarstva pa ni bila nek pogoj za opravljanje poklica.«

Tudi druga knjižničarka je povedala podobno (Intervjuvanec E 2016):

»Ko sem začela, je bilo najbolj pomembno, da si delal hitro in učinkovito, ne glede na to, katero šolo si imel končano. Sedaj pa je vse večji poudarek na tem, da bi bili knjižničarji vsi s končano fakulteto za bibliotekarstvo. Tako da ja, zahteve po formalni izobrazbi z našega področja so se povečale.«

5.2.3 Pričakovanja uporabnikov skozi čas

V nadaljevanju sem sodelujoče v intervjuju prosila, naj odgovorijo na vprašanje, kako so se spremenila pričakovanja uporabnikov knjižnice skozi čas.

Najpogosteje so vprašani navajali vse večjo zahtevnost uporabnikov knjižnice. Ko sem jih vprašala, na katerih področjih se ta povečana zahtevnost uporabnikov kaže, so navajali naslednje: predvsem bogatejšo zbirko gradiv, prostor za samostojno delo, možnost samostojnega iskanja gradiv po Cobbisu, računalnike z dostopom do interneta. Intervjuvanci opazajo, da želijo uporabniki imeti dostop do knjižničarjev na vse več načinov, ne le na klasični način, ko so pristopili do izposojevalnega pulta. Tako navajajo, da morajo biti dosegljivi za morebitne informacije po telefonu, sms-jih, prek elektronske pošte in prek spletne strani knjižnice. Seveda se knjižničarji trudijo slediti zahtevam uporabnikov, a kot navajata dve izpraševanki, so knjižničarji pri zadovoljevanju teh potreb v veliki meri odvisni od razpoložljivih finančnih sredstev. Ena izmed sodelujočih je takole opisala zahteve uporabnikov knjižničnih storitev (Intervjuvanec A 2016):

»Ja, sedaj je kar samoumevno, da poleg izposoje ponujamo še kup drugih dejavnosti. Počitniške delavnice, bralni krožki, izobraževanja za samostojno delo, to je kar obvezno. Vse to je zelo obiskano in obiskovalci si knjižnice ne predstavljajo brez teh vsebin.«

5.2.4 Naloge knjižničarja tradicionalno in danes

Z naslednjim vprašanjem sem sodelujoče v intervjuju prosila, naj opišejo, kakšne so bile včasih tradicionalne naloge knjižničarja in kakšne so danes.

Med tradicionalne naloge knjižničarjev, ki se do danes niso bistveno spremenile, so vsi sodelujoči v intervjuju navajali svetovanje in pomoč uporabnikom pri izposoji. Prav tako pri tradicionalnih nalogah prednjači obdelava in iskanje različnih gradiv. So pa knjižničarji izpostavili, da kljub temu, da ostajajo te naloge knjižničarjev v samem bistvu nespremenjene, pa so se zelo spremenili delovni pripomočki. Ti so prilagojeni spremembam v informacijski tehnologiji. Tako ena od sodelujočih navaja (Intervjuvanec B 2016):

»Ogromna sprememba je pri obdelavi gradiva, pri izposoji gradiva, katalogi so bili listkovni, inventarna knjiga v obliki knjige, temu so bile prilagojene naloge knjižničarjev, ki so vse vrste katalogov izdelovali ročno ali na pisalnem stroju, mnogokrat so morali sami določati klasifikacijo. Danes so osnovne naloge knjižničarja v splošni knjižnici enake ali podobne, le da so delovni pripomočki v skladu z informacijsko družbo«

Naloge knjižničarjev pa so se po mnenju sodelujočih skozi čas povečale, vsi so povedali, da je teh nalog več, so tudi obsežnejše. Povprašala sem jih, katere so te naloge, navajali so: vodenje delavnic za spodbujanje bralne kulture, izobraževanje uporabnikov za samostojno delo z bazami podatkov, povezovanje z društvi in organizacijami v okolju knjižnice, organizacija in vodenje prireditev, promocija knjižnice in knjižničnih storitev. Ena izmed intervjuvancev pravi o promociji knjižnice takole (Intervjuvanec C 2016):

»Na naših plečih je, da s privlačno ponudbo poskrbimo za zadostno število obiskovalcev in držimo nivo izposoje. Tako imamo sedaj nalogo, da na nek način aktivno tržimo ponudbo naše knjižnice. Moramo vedno gledati, kje in kako bi še promovirali našo knjižnico.«

5.2.5 Znanja in sposobnosti

Ali menite, da imate za opravljanje svojega dela dovolj znanja in sposobnosti? Katere so bistvene potrebne sposobnosti in znanja za dobro delo knjižničarja, je bilo naslednje vprašanje za intervjuvance.

Vsi sodelujoči v intervjuju so izpostavili sposobnost dobre komunikacije z uporabniki knjižnice. Ena izmed sodelujočih tako pravi (Intervjuvanec A 2016):

»Imeti moraš sposobnost dobre in jasne komunikacije z obiskovalci, včasih moraš biti že na pol psiholog, da se vse dobro zmeniš.«

Štirje izmed knjižničarjev so izpostavili splošno razgledanost kot zelo pomembno za delo knjižničarja v splošni knjižnici. Prav tako so štirje intervjuvanci povedali, da se jim zdi ena izmed bistvenih sposobnosti za dobro opravljanje poklica tudi sledenje novostim s področja knjižničarstva. Kot ključne sposobnosti in znanja so spraševani navajali še: sposobnost dela z računalniki in z bazami podatkov ter sposobnost natančnega in potrpežljivega dela. Večina sodelujočih je na vprašanje o tem, ali imajo po njihovem mnenju dovolj znanja in sposobnost, odgovorila pritrdilno.

5.2.6 Pridobivanje novih znanj

Naslednje vprašanje se je prav tako navezovalo na znanje, ki ga potrebujejo knjižničarji za dobro opravljanje svojega poklica. Vprašala sem jih, na kak način pridobivajo potrebna nova znanja ter če jim pri tem pomaga tudi organizacija, v kateri delajo.

Intervjuvanci so odgovorili, da se vsi odločajo za dodatna izobraževanja, če so jim le na voljo. Knjižničarji se tako redno udeležujejo izobraževanj, ki jih organizira Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, Narodna in univerzitetna knjižnica in Osrednja območna knjižnica Celje. Prav tako v knjižnici sami pripravijo interna izobraževanja, nekateri pa navajajo, da tudi redno spremljajo strokovno literaturo. Vprašani so povedali, da se izobraževanj radi udeležujejo in da jim koristijo pri opravljanju poklica. Prav tako so vsi odgovorili, da jih v organizaciji, v kateri so zaposleni, spodbujajo pri odločitvi za dodatna izobraževanja. Takole je strnila svoje misli ena izmed vprašanih (Intervjuvanec C 2016):

»Spremljam strokovno literaturo z našega področja, udeležujem se seminarjev, delavnic ter različnih srečanj bibliotekarjev. V službi vedo, da le dobro informiran in strokovno podkovan knjižničar doprinese nekaj v naš kolektiv, zato seveda je kar velika mera spodbude.«

5.2.7 Poklic in razvoj tehnologije

Nadaljnje sem intervjuvance prosila za mnenje o tem, ali bo ta poklic pomemben tudi v prihodnosti ali se morda vendarle bojijo, da ga bo izrinil razvoj informacijske tehnologije?

Vsi vprašani menijo, da razvoj informacijske tehnologije sam po sebi ne prinaša slabosti. Dodajajo pa, da pretežno nevarnost v tem, da ne znaš te nove tehnologije izrabiti sebi v prid. Ena izmed intervjuvank je povedala (Intervjuvanec A 2016):

»Informacijska tehnologija je lahko velika prednost, če jo znaš dobro izkoristiti. Če pa se je

bojiš in ji ne slediš, pa res lahko kaj hitro postane grožnja. Našim članom tako ponujamo oddaljeni dostop do drugih podatkovnih baz in digitalnih knjižnic, do katerih brez nas sploh ne bi imeli dostopa.«

Prav tako navajam misel še ene knjižničarke (Intervjuvanec B 2016):

»Menim, da bodo knjižnice ostale, saj se v razvitem svetu, na primer v Skandinaviji, knjižnice ne ukinjajo, ravno nasprotno – prilagodile so se novim okoliščinam. Bistvena nevarnost je, da se knjižničar neha prilagajati spremembam in naenkrat ni več kos okoliščinam. Knjižničar mora biti vedno v koraku s časom.«

So pa nekateri intervjuvanci opozorili na to, da veliko informacijskih novosti, ki se jih knjižničarji in knjižnice poslužujejo, lahko predstavlja kar hud finančni zalogaj za same knjižnice. Ena izmed intervjuvank je v zvezi s tem dejala (Intervjuvanec C 2016) :

»Mislim, da poklic ostaja relevanten. Informacijska tehnologija nas bo izrinila, če je ne bomo znali smiselno vpeljati v našo ponudbo ali pa za to ne bi imeli financ.«

5.2.8 Nevarnosti za prihodnost poklica knjižničarja

Za konec sem knjižničarje vprašala, katere so bistvene nevarnosti, ki pretijo temu poklicu?

Pri tem vprašanju je kar pet intervjuvancev dejalo, da vidijo veliko grožnjo v pomanjkanju finančnih sredstev. Eden izmed sodelujočih knjižničarjev je dejal (Intervjuvanec Č 2016):

»Vsak poklic ima nevarnosti, vendar v našem primeru je pomanjkanje finančnih sredstev največja nevarnost za razvoj knjižnice. Brez denarja ni novih knjig in brez novih knjig ni uporabnikov, ki bi zahajali v knjižnico.« Prav tako sta kot nevarnost poklicu knjižničarja dva izmed intervjuvancev navedla skrb, da se knjižničarji ne bi dovolj hitro prilagodili družbenim in tehnološkim spremembam in da ne bi bili več zanimivi za mlade. Tako ena izmed knjižničark pravi (Intervjuvanec B 2016):

»Največjo nevarnost vidim v tem, da bi knjižničarji postali neki arhivarji zaprašenih knjig in enciklopedij, ki bi jih vsake toliko časa morda še kdo potreboval. Narobe bi bilo, da bi trmasto vztrajali na nekih starih konceptih in ne bi sledili željam in potrebam naših članov.«

5.3 Rezultati in razprava

V nalogi sem tako teoretično kot tudi praktično preučevala in odkrivala spreminjajoče se delo knjižničarja. Cilj diplomskega dela je prikazati, kako izzivi, kot so nova informacijska tehnologija, spremenjena struktura obiskovalcev, spreminjajoči se pravni in organizacijski okvir, v katerem delujejo knjižnice, ter vedno večja težnja po vseživljenjskem izobraževanju zaposlenih, zaznamujejo in preoblikujejo delo knjižničarjev.

Na podlagi ključnih ugotovitev opravljene raziskave, vseh opredeljenih teorij ter že obstoječih raziskav lahko odgovorim na pet temeljnih, raziskovalnih vprašanj, ki sem si jih zastavila v začetku diplomske naloge.

5.3.1 Katera znanja in sposobnosti so potrebna za učinkovito in uspešno organiziranost dela?

Vsi v intervjuju sodelujoči so izpostavili sposobnost dobre komunikacije z uporabniki knjižničnih storitev, poudarek je na spretnosti in vljudnosti pri sporazumevanju, pri čemer se zna knjižničar jasno in razumljivo izražati. Kot ena izmed ključnih sposobnosti in znanj se je izkazala tudi sposobnost dela z računalnikom in s sodobno programsko opremo, ki postaja vedno bolj pomembna pri delu knjižničarja. Poznati morajo čim več z internetom dostopnih mest z javnimi in s strokovnimi informacijami ter slediti trendom v založništvu, računalništvu in medijih. Splošna razgledanost in uporaba širokega spektra znanja je posebej v splošnih knjižnicah zelo pomembna za učinkovito in uspešno delo.

5.3.2 Kako je na pridobitev teh znanj vplivalo formalno izobraževanje in če se pojavlja potreba po vseživljenjskem izobraževanju knjižničarjev?

V raziskavi so intervjuvanci navajali spremembe v vse večjih zahtevah po formalni pridobitvi znanj s področja bibliotekarstva. Ko so začeli delati v knjižnici, to, da nimajo formalne izobrazbe s področja knjižničarstva, ni bila ovira pri zaposlitvi. Zanimivo je, da so se za ta poklic odločali bolj po naključju ter o njem prej niso razmišljali in je k izbiri poklica bolj vplival splet okoliščin in ne formalna izobrazba. Sodelujoči knjižničarji se vsi zavedajo

pomena in potreb po vseživljenjskem dodatnem usposabljanju. Tako se permanentno izobražujejo na Inštitutu informacijskih znanosti v Mariboru, v NUK-u, na izobraževanjih, ki jih pripravlja Osrednja Knjižnica Celje, Društvo bibliotekarjev Celje, Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. Udeležujejo se izobraževanj za mladinske knjižničarje ter izobraževanj direktorjev knjižnic, ki jih organizira Združenje splošnih knjižnic. Vprašani so povedali, da se izobraževanj radi udeležujejo in da jim koristijo pri opravljanju poklica ter da tako učinkovito pridobijo in nadgradijo znanja.

5.3.3 Kako se je spremenil opis dela knjižničarja?

Knjižničarji danes tradicionalne delovne naloge kombinirajo z nalogami, ki vključujejo hitro razvijajoče se tehnologije. Med tradicionalne naloge knjižničarjev, ki se do danes niso bistveno spremenile, prištevamo predvsem pomoč izposojevalcem najti informacije v bazah podatkov, kot so knjižnični sistem za iskanje knjig. Vsi sodelujoči v intervjuju so navajali svetovanje in pomoč uporabnikom pri izposoji kot ključno nalogo, ki se ni bistveno spremenila, le delovni pripomočki so postali bolj sodobni. Prav tako pri tradicionalnih nalogah prednjači obdelava in iskanje različnih gradiv. V novejši opis dela pa lahko dodamo vodenje delavnic za spodbujanje bralne kulture, izobraževanje uporabnikov za samostojno delo z bazami podatkov, povezovanje z društvi in organizacijami v okolju knjižnice, organizacija in vodenje prireditev, promocija knjižnice in knjižničnih storitev. Naloge knjižničarjev pa so se po mnenju sodelujočih skozi čas povečale, vsi so povedali, da je teh nalog več, so tudi obsežnejše.

5.3.4 Katere so tiste ključne kompetence, ki jih za opravljanje dela potrebujejo knjižničarji?

Knjižničar naj bi imel sposobnosti za opravljanje nabave, organizacije, obdelave ter posredovanje knjižnega gradiva in informacij. Naj bi bil usposobljen za komuniciranje z uporabniki in bil zmožen posredovati informacije glede knjižničnega gradiva ter o njegovi vsebini. Poleg tega se mora zavedati, kakšen vpliv in vlogo ima knjižnica v družbi, poznati mora učinkovite tehnike za analizo ter načine za reševanje kompleksnih problemov. Sodelujoči v raziskavi so izpostavili tudi povečan pomen znanj s področja pedagogike in andragogike ter poznavanje učinkovitih načinov, kako pristopiti do bralcev. Knjižnice so v

implementaciji novosti v veliki meri odvisne od finančnih sredstev, zato so zelo dobrodošle kompetence s področja finančnega upravljanja knjižnice, učinkovitega delovanja zaposlenih, evalvacijo knjižničnih storitev, povezovanja in ustanavljanja sodelovanja z drugimi knjižnicami in informacijskimi ustanovami.

5.3.5 Kako in s kakšnimi projekti so se knjižnice odzvale na družbene in tehnološke spremembe?

Knjižnice so uspešno razvile vrsto storitev, s katerimi se odzivajo na konkretne potrebe različnih družbenih ciljnih skupin. V raziskavi so knjižničarji povedali, da uporabniki postajajo vedno bolj zahtevni, zato so jim omogočili prostor za samostojno delo, možnost samostojnega iskanja gradiv po Cobbisu, računalnike z dostopom do interneta, bogatejšo zbirko gradiv, večjo dosegljivost knjižničarjev, organizirane dogodke in prireditve. Projekti, ki jih je uvedla knjižnica, so še otroški lutkovni abonma, bralni krožek, biografski leksikon, domoznanstvo, ure pravljic, ustvarjalne delavnice, bralna miška v sodelovanju z lokalnimi vrtci, bralna ura, knjižna uganka meseca, projekta Rastem s knjigo in Berite z nami, pravljurna noč v knjižnici (Program dela in finančni plan 2015).

6 ZAKLJUČEK

Diplomsko delo skozi teorijo in izvedeno raziskavo osvetli ključna netradicionalna znanja in sposobnosti, nujne za učinkovit potek dela knjižničarja, kot so znanja s področja pedagogike in andragogike, sposobnost prilagajanja tehnološkim in informacijskim spremembam na delovnem mestu, povezovanje z drugimi društvi in organizacijami, organiziranje in vodenje prireditev.

Knjižnice slonijo na zaupanju, ki so ga skozi leta gradila pri svojih uporabnikih, so javni prostor, ki spodbuja dinamičen odnos z uporabniki. Zaradi družbenih sprememb se je na novo definirala klasičen odnos med knjižničarjem, obiskovalci in vsebino. Z razvojem digitalne tehnologije je potrebno uporabnikom poleg fizičnega dostopa zagotoviti tudi dostop do medmrežja, elektronsko dosegljive strokovne literature in omogočiti samostojno iskanje po elektronskih virih

Od knjižničarjev se sedaj pričakuje, da bodo tudi sami aktivno skrbeli za promocijo knjižnice in njenih storitev. Le-te so se na novosti v informacijskem in družbenem okolju odzvale z uvajanjem projektov, ki poskušajo zadostiti novonastalim potrebam. Ugotavljam, da se knjižničarji zavedajo pomena sledenja novostim in v novi informacijski tehnologiji ne vidijo nevarnosti, temveč priložnost. Hkrati pa se zavedajo tudi finančnih omejitev, ki diktirajo tempo uvajanja novosti.

Uporabnik postaja merilo in enakopravni določevalec razvoja dejavnosti in delovanja splošnih knjižnic. Kljub poudarjanju globalnosti knjižnice še vedno stremijo k sooblikovanju lokalnega dogajanja in postajajo prostor srečevanja različnih socialnih skupin ter nas usmerjajo v razvoj bralne usposobljenosti in s tem krepijo in bogatijo našo družbo.

7 LITERATURA

1. ALA's Core Competences of Librarianship. Dostopno prek: <http://www.ala.org/educationcareers/sites/ala.org.educationcareers/files/content/careers/corecomp/corecompetences/finalcorecompstat09.pdf> (10. april 2016).
2. Berčič, Branko. 2000. *O knjigah in knjižničarstvu*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.
3. Bon, Milena. 2011. Splošne knjižnice po knjižničnih območjih v letu 2010. V *Knjižnica: odprt prostor za dialog in znanje: zbornik referatov*, ur. M. Ambrožič. in D. Vovk, 171–196. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
4. Borko, Tanja, Vlasta Zabukovec in Primož Južnič. 2006. Pričakovanja uporabnikov o storitvah splošne knjižnice. *Knjižnica* 50 (4): 93–105.
5. Božič, Maja. 2013. Pregled trendov zaposlovanja diplomantov bibliotekarstva v Sloveniji, v obdobju 2000–2012. *Knjižnica* 57 (4): 33–46.
6. Dolinar, France Martin. 2004. *Knjižnice skozi stoletja*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.
7. Gill, Philip in Irena Sešek. 2002. *Splošne knjižnice: IFLA/UNESCO standardi za splošne knjižnice*. Ljubljana: NUK.
8. Hainz, Damijana in Irena Kernel. 1996. Knjižnica Otona Župančiča in njeni uporabniki. *Knjižnica* 40 (3–4): 261–276.
9. Harley, Bruce, Megan Dreger in Patricia Knobloch. 2001. The postmodern condition: students, the Web and academic library service. *Reference Service Review* 29 (1): 23–32.
10. Hergan, Mateja, Tinka Klarič, Darko Mali, Jana Ravbar in Teja Žagar. 2012. *Smernice za uresničevanje vključevanja ključnih kompetenc v programe srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja*. Dostopno prek: <http://www.cpi.si/files/cpi/userfiles/Datoteke/evalvacija/Smernice.pdf> (10. april 2016).
11. IFLA. 2005. *Svetilniki informacijske družbe: Aleksandrijska izjava o informacijski pismenosti in vseživljenjskem učenju*. Dostopno prek: <http://www.ifla.org/files/assets/wsis/Documents/BeaconInfSoc-sl.pdf> (10. april 2016).
12. Interstat. 2011. *Javnomnenjska raziskava med člani, uporabniki in neuporabniki slovenskih splošnih knjižnic: poročilo*. Maribor: Interstat. Dostopno prek: <http://www.zdruzenjeknjiznic.si/media/website/javnomnenjska-raziskava-med-clani-uporabniki-in-neuporabniki-splosnih-knjiznic-v-sloveniji/ZDRU%C5%BDENJE->

SPLO% C5% A0NIH-KNJI% C5% BDNIC-poro% C4% 8Dilo-raziskave-29-09-2011.pdf
(10. april 2016).

13. Intervjuvanec A. 2016. *Intervju z avtorico*. Zagorje ob Savi, 2. junij.
14. Intervjuvanec B. 2016. *Intervju z avtorico*. Zagorje ob Savi, 11. julij.
15. Intervjuvanec C. 2016. *Intervju z avtorico*. Zagorje ob Savi, 11. julij.
16. Intervjuvanec Č. 2016. *Intervju z avtorico*. Zagorje ob Savi, 11. julij.
17. Intervjuvanec D. 2016. *Intervju z avtorico*. Zagorje ob Savi, 14. julij.
18. Intervjuvanec E. 2016. *Intervju z avtorico*. Zagorje ob Savi, 14. julij.
19. Intervjuvanec F. 2016. *Intervju z avtorico*. Zagorje ob Savi, 14. julij.
20. Jamnik, Tilka. 1998. Normativni položaj bibliopedagoške dejavnosti v mladinskem knjižničarstvu. *Knjižnica* 42 (2–3): 71–94.
21. Jerič, Brina. 2001. *Digitalna knjižnica kot pomoč študentu pri študiju*. Diplomaska naloga. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.
22. Kerec, Branka. 2002. Mlečna cesta znanja: med tradicijo in virtualnostjo tudi v prihodnosti. V *Razvoj visokošolskih knjižnic za univerzo 21. stoletja: zbornik referatov*, ur. Mojca Dolgan – Petrič, 55–67. Ljubljana: Centralna tehniška knjižnica.
23. Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi. 2016. *Letno poročilo Knjižnice Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi*. Dostopno prek: <http://www.zag.sik.si/> (19. april 2016).
24. Kramberger, Darja in Milena Perko. 1997. Sožitje splošne knjižnice z univerzo za tretje življenjsko obdobje. *Knjižnica* 41 (2–3): 171–183.
25. Lancaster, Wilfrid F. 1977. *The Measurement and Evaluation of Library Services*. Washington: Information Resources Press.
26. Martell, Charles. 2000. The disembodied librarian in the digital age. Part 2. *College and Research Libraries* 61 (2): 99–112. Dostopno prek: <http://crl.acrl.org/content/61/2/99.full.pdf+html> (10. april 2016).
27. Moore, Nick. 2002. *The Information Society*. Pariz: UNESCO. Dostopno prek: <http://unesdoc.unesco.org/images/0010/001062/106215e.pdf> (10. april 2016).
28. Novljan, Silva. 1998. Knjižnice za splošno dostopnost kulturnih dobrin. *Knjižnica* 42 (1): 23–44.
29. Novljan, Silva. 2003. Spletne strani splošne knjižnice: uporabnikov zanesljivi referenčni vir. *Knjižnica* 47 (1–2): 69–83.

30. Novljan, Silva. 2008. Pogled na bibliopedagoško dejavnost. *Šolska knjižnica* 18 (1–2): 4–9.
31. Novljan, Silva, Eva Kodrič – Dačić in Breda Karun. 2006. *Slovenske splošne knjižnice danes: stanje, problemi, razvojni trendi: gradivo za razpravo v Nacionalnem svetu za knjižnično dejavnost*. Ljubljana: NUK, CeZaR. Dostopno prek: http://cezar.nuk.uni-lj.si/common/files/studije/SPL_stanje_2006.pdf (19. april 2016).
32. *Perceptions of Libraries and Information Resources: A Report to the OCLC Membership*. 2005. Dostopno prek: <http://www.oclc.org/reports/2005perceptions.htm> (10. april 2016).
33. Peteh, Maja. 2014. Bibliotekarji in zaposlovanje v knjižnicah. *Knjižničarske novice* 24 (4): 2–3.
34. Pinter, Andrej. 2002. Knjižnice kot dejavnik oblikovanja javnosti: pogled sodobnih teorij. *Knjižnica* 46 (4): 25–42.
35. Podbrežnik, Igor in Štefan Bojnec. 2013. *Ugotavljanje kakovosti storitev v splošnih knjižnicah*. Koper: Fakulteta za management Koper.
36. Poll, Roswitha in Peter Boekhorst. 2007. *Measuring Quality: Performance Measurement in Libraries*. München: Saur.
37. *Program dela in finančni plan 2015*. 2015. Zagorje ob Savi: Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi.
38. Ramesh, Mehay. 2010. *Miller's Pyramid/Prism of Clinical Competence*. Dostopno prek: <http://goo.gl/z6KB1d> (19. april 2016).
39. Roccas, Linda Jones. 2003. The new information professional – not your fathers library. *Journal of Education and Information Science* 44 (2): 188–193.
40. Sternberg, Robert. 2005. Intelligence, Competence, and Expertise. V *Handbook of Competence and Motivation*, ur. Andrew J. Elliot, 15–30. New York: The Guilford Press.
41. *Strategija razvoja slovenskih knjižnic 2013-2020*. Dostopno prek: http://www.zdruzenje-knjiznic.si/media/website/dokumenti/Strategija-in-izhodisca-zdruzeno_KONCNO.pdf (10. april 2016).
42. Thorhauge, Jens. 2011. From Classical to Digital Public Libraries. V *Sto let razvoja knjižnice Otona Župančiča*, ur. Vilenka Bizjak – Jakec, 198–204. Ljubljana: Mestna knjižnica Ljubljana.

43. Toyne, Jackie in Bob Usherwood. 2001. *Checking the Books: The Value and Impact of Public Library Book Reading*. Sheffield: Centre for the Public Library and Information in Society, University of Sheffield.
44. Vodeb, Gorazd. 2012. Podoba slovenskih splošnih knjižnic v letu 2010. *Knjižnica* 56 (1–2): 35–53.
45. *Zakon o knjižničarstvu*. 2001. Uradni list RS, 87/2001.
46. Žurnal. 2007. Kaj dela in koliko zasluži? *Žurnal*, 17. november. Dostopno prek: <http://www.zurnal24.si/kaj-dela-in-koliko-zasluzi-clanek-11732> (13. junij 2016).

PRILOGE

Intervjuji s sodelujočimi knjižničarji:

Intervju A

Koliko časa ste zaposleni na tem delovnem mestu? Kateri faktorji so imeli odločilno vlogo v času, ko ste se odločali za delo knjižničarja?

Kot knjižničarka delam 21 let. Po končani takratni vzgojiteljski šoli sem seveda želela delati v svojem poklicu, a nisem takoj našla primernega prostega mesta. V knjižnici pa so ravno iskali knjižničarja na pionirskem oddelku, tako da sem se kar za to odločila. Delo me je kmalu tako navdušilo, da nisem želela stran

Kako so se v tem času spremenile zahteve delovnega mesta? Ali so se potrebna znanja v tem času kaj spremenila?

V čem se kaže bistvena razlika? Sedaj je zaželeno široko poznavanje različnih področij znanj in tujih jezikov ter delo z računalnikom. Sedaj moraš obvladati več področij, včasih je bilo mogoče dovolj le to, da so te zanimale knjige. Formalno pridobljena izobrazba s področja knjižničarstva pa ni bila nek pogoj za opravljanje poklica. Prav tako so sedaj nujna znanja katalogizacije in sistema nabave ter znanja o načinih shranjevanja ter obnavljanja bibliografskih informacij in serijskih publikacij. Nujno je znanje za delo z informacijskimi sistemi.

Kakšne so bile včasih tradicionalne naloge knjižničarja, kakšne so danes?

Osnovna naloga je bila dati obiskovalcem informacijo o zelenem gradivu, posredovati iskani podatek ali pa dati kakšen koristen napotek. To še ostaja in se niti ni spremenilo. Spremenili so se predvsem delovni pripomočki knjižničarja, saj so poleg priročnikov, leksikonov, katalogov, enciklopedij pomembni elektronski viri in spletne baze podatkov.

Če pogledam svoje delovno mesto, je sedaj veliko več poudarka, da obiskovalci sami pridejo do zelenega gradiva, mi jim pri tem samo naučimo, kako to storiti. Tako sem postala spet ene vrste pedagog.

Organiziramo tudi ogromno dogodkov za otroke in odrasle, tako da tudi tu je potrebno neko znanje, da vse to spelješ.

Kako so se spremenila pričakovanja uporabnikov knjižnice? So se njihove zahteve spremenile skozi čas?

Ja, sedaj je kar samoumevno, da poleg izposoje ponujamo še kup drugih dejavnosti. Počitniške delavnice, bralni krožki, izobraževanja za samostojno delo, to je kar obvezno. Vse to je zelo obiskano in obiskovalci si knjižnice ne predstavljajo brez teh vsebin.

Ali menite, da imate za opravljanje svojega dela dovolj znanja in sposobnosti?

Katere so bistvene potrebne sposobnosti in znanja za dobro delo knjižničarja?

Biti moraš predvsem natančen in potrpežljiv, saj skrbiš za restavriranje gradiva, odpis, arhiv, ter vsakodnevno urejanje knjig in periodike. Imeti moraš sposobnost dobre in jasne komunikacije z obiskovalci, včasih moraš biti že na pol psiholog, da se vse dobro zmeniš

Na kak način pridobivate potrebna nova znanja? Vam pri tem pomaga tudi organizacija v kateri delate?

Imamo interna izobraževanja, veliko pa ga je preko krovne organizacije.

Ali menite, da bo ta poklic pomemben tudi v prihodnosti ali se bojite, da ga bo izrinil razvoj informacijske tehnologije?

Informacijska tehnologija je lahko velika prednost, če jo znaš dobro izkoristiti. Če pa se je bojiš in ji ne slediš pa res lahko kaj hitro postane grožnja. Našim članom tako ponujamo oddaljeni dostop do drugih podatkovnih baz in digitalnih knjižnic, do katerih brez nas sploh ne bi imeli dostopa.

Intervju B

Koliko časa ste zaposleni na tem delovnem mestu? Kateri faktorji so imeli odločilno vlogo v času, ko ste se odločali za delo knjižničarja?

28 let, v knjižnici sem se zaposlila po naključju – iskali so knjižničarko. Mislila sem, da bo bolj začasno delo, je bilo pa solidno plačano in takrat mi je bilo to kar pomembno.

Kako so se v tem času spremenile zahteve delovnega mesta? Ali so se potrebna znanja v tem času kaj spremenila? V čem se kaže bistvena razlika?

Bistvena razlika je, da je sedaj knjižnični fond mnogo obsežnejši, v sedanjem času mora biti knjižničar več iskanja z računalnikom. Več je poudarka na dobri komunikaciji z našimi uporabniki. So pa mnogi presenečeni, ne vedo, da za knjižničarstvo pri nas obstaja študij na Filozofski fakulteti.

Kakšne so bile včasih tradicionalne naloge knjižničarja, kakšne so danes?

Naloge same se niso bistveno spremenile. Včasih je bil knjižničar omejen na iskanje po listkovnem katalogu in na lasten spomin, danes pa ima vpogled v vzajemno bazo Cobib, na voljo ima Cobiss in spletno iskanje. Danes laže pomaga uporabniku. Res pa je, da so danes uporabniki bolj zahtevni kot nekoč. Sedaj so naloge knjižničarjev tudi, da izobražujemo uporabnike za delo s Cobissom. Izvajamo tudi razne bralne tečaje, npr. za osebe z motnjami v telesnem in duševnem razvoju.

Kako so se spremenila pričakovanja uporabnikov knjižnice? So se njihove zahteve spremenile skozi čas?

Uporabniki so postali bolj zahtevni, obveščeni o novostih, določeno gradivo želijo dobiti takoj.

Ali menite, da imate za opravljanje svojega dela dovolj znanja in sposobnosti?

Katere so bistvene potrebne sposobnosti in znanja za dobro delo knjižničarja?

Knjižničar se mora ves čas permanentno izobraževati in slediti stroki. Biti mora splošno razgledan, komunikativen, več izvajanja različnih iskalnih poizvedb. Biti moraš tudi dober poslušalec, imeti organizacijske sposobnosti in seveda moraš biti prijazen z uporabniki. Odlično moraš poznati delo z urejevalniki besedil, z različnimi bazami podatkov in s preglednicami.

Na kak način pridobivate potrebna nova znanja? Vam pri tem pomaga tudi organizacija v kateri delate?

Knjižničarji se redno udeležujemo izobraževanj, ki jih organizira matična knjižnica, ZBDS in IZUM.

Ali menite, da bo ta poklic pomemben tudi v prihodnosti ali se bojite, da ga bo izrinil razvoj informacijske tehnologije?

Menim, da bodo knjižnice ostale, saj se v razvitem svetu, na primer v Skandinaviji, knjižnice ne ukinjajo, ravno nasprotno – prilagodile so se novim okoliščinam.

Bistvena nevarnost je, da se knjižničar neha prilagajati spremembam in naenkrat ni več kos okoliščinam.

Katere so bistvene nevarnosti, ki pretijo temu poklicu?

Knjižničar mora biti vedno v koraku s časom. Največjo nevarnost vidim v tem, da bi knjižničarji postali neki arhivarji zaprašenih knjig in enciklopedij, ki bi jih vsake toliko časa morda še kdo potreboval. Narobe bi bilo, da bi trmasto vztrajali na nekih starih konceptih in ne bi sledili željam in potrebam naših članov.

Intervju C

Koliko časa ste zaposleni na tem delovnem mestu? Kateri faktorji so imeli odločilno vlogo v času, ko ste se odločali za delo knjižničarja?

17 let. Že takrat me je veselilo delo s knjigami in otroki, tako da ko so potrebovali knjižničarko na pionirskem oddelku sem z veseljem sprejela. To je bilo bolj kot ne odločilno, pa tudi služba je bila v bližini.

Kako so se v tem času spremenile zahteve delovnega mesta? Ali so se potrebna znanja v tem času kaj spremenila? V čem se kaže bistvena razlika?

Več se poudarja pedagogiko in način, kako pristopiti do bralcev, kako spodbujati njihove bralne navade. Sedaj ne moreš kar »zaspati« na delovnem mestu, moraš iti v korak s časom.

Kakšne so bile včasih tradicionalne naloge knjižničarja, kakšne so danes?

Izposoja in obdelava gradiv sta včasih prednjačili. Saj tega je še danes veliko, čeprav obdelave morda ni več toliko, predvsem zaradi razvitega informacijskega sistema. V današnjih časih se od knjižničarja zahteva več. Povezovati se moramo z ostalimi ustanovami in društvi v kraju in organizirati program prireditev in delavnic za vse starosti. Na naših plečih je, da s privlačno ponudbo poskrbimo za zadostno število

obiskovalcev in držimo nivo izposoje. Tako imamo sedaj nalogo, da na nek način aktivno tržimo ponudbo naše knjižnice. Moramo vedno gledati kje in kako bi še promovirali našo knjižnico.

Kako so se spremenila pričakovanja uporabnikov knjižnice? So se njihove zahteve spremenile skozi čas?

Sedaj imajo veliko večja pričakovanja, vedo kaj druge knjižnice ponujajo in pričakujejo, da bomo to nudili tudi mi. Zato smo naredili uporabnikom prijazno internetno stran knjižnice, dosegljivi smo preko elektronske pošte, mobitela, sms-ov. Želijo imeti kontrolo nad svojimi izposojenimi gradivi tako, da sami podaljšujejo, rezervirajo preko interneta.

Ali menite, da imate za opravljanje svojega dela dovolj znanja in sposobnosti? Katere so bistvene potrebne sposobnosti in znanja za dobro delo knjižničarja?

Zdi se mi, da imam dovolj znanja, vsekakor pa izobraževanja pridejo zelo prav. Potrebna so seveda znanja iz knjižničarskega poklica pa tudi znanja dobrega in odgovornega dela z uporabniki, predvsem v komunikaciji z njimi. Moraš biti sposoben hitrih prilagoditev na nove usmeritve v stroki.

Na kak način pridobivate potrebna nova znanja? Vam pri tem pomaga tudi organizacija v kateri delate?

Spremljam strokovno literaturo z našega področja, udeležujem se seminarjev, delavnic ter različnih srečanj bibliotekarjev. V službi vedo, da le dobro informiran in strokovno podkovan knjižničar doprinese nekaj v naš kolektiv, zato seveda je kar velika mera spodbude.

Ali menite, da bo ta poklic pomemben tudi v prihodnosti ali se bojite, da ga bo izrinil razvoj informacijske tehnologije?

Mislím, da poklic ostaja relevanten. Informacijska tehnologija nas bo izrinila, če jo ne bomo znali smiselno vpeljati v našo ponudbo, ali pa za to ne bi imeli financ.

Katere so bistvene nevarnosti, ki pretijo temu poklicu?

Da ne bi bili več zanimivi za mlade, morda. Da uporabnikom ne bi znali ali zmogli ponuditi vsega, kar želijo in pričakujejo od nas.

Intervju Č

Koliko časa ste zaposleni na tem delovnem mestu? Kateri faktorji so imeli odločilno vlogo v času, ko ste se odločali za delo knjižničarja?

Na mestu knjižničarja sem zaposlen 13 let in po študiju sem imel možnost delati v knjižnici prek programa javnih del, nato sem naredil strokovni izpit in se zaposlil kot knjižničar.

Kako so se v tem času spremenile zahteve delovnega mesta? Ali so se potrebna znanja v tem času kaj spremenila? V čem se kaže bistvena razlika?

V tem času so se spremenili predvsem računalniški programi s katerim izposojamo gradivo. Bistvena razlika je v hitrosti pridobljene informacije o gradivu. Ali je izposojeno, rezervirano, založeno in s tem tudi hitrejše kroženje gradiva.

Kakšne so bile včasih tradicionalne naloge knjižničarja, kakšne so danes?

Naloge so še vedno podobne, torej nakup, hranjenje in izposoja gradiva, vendar se je način, dostopnost in informiranost precej spremenila.

Kako so se spremenila pričakovanja uporabnikov knjižnice? So se njihove zahteve spremenile skozi čas?

Uporabniki so predvsem bolj seznanjeni s knjižnično dejavnostjo in zaradi tega bolj zahtevni, kar je seveda zelo dobrodošlo zaradi večje izposoje. Hkrati pa nam primanjkuje finančnih sredstev za uresničitev vseh želja.

Ali menite, da imate za opravljanje svojega dela dovolj znanja in sposobnosti?

Katere so bistvene potrebne sposobnosti in znanja za dobro delo knjižničarja?

Bistvene sposobnosti za delo v knjižnici so: komunikativnost, nekonfliktnost, prijaznost in splošno znanje in razgledanost (nujno za splošne knjižnice).

Na kak način pridobivate potrebna nova znanja? Vam pri tem pomaga tudi organizacija, v kateri delate?

NUK, Izum in Osrednja Območna Knjižnica Celje imata zelo dobra izobraževanja in seveda se radi udeležujemo teh izobraževanj.

Ali menite, da bo ta poklic pomemben tudi v prihodnosti ali se bojite, da ga bo izrinil razvoj informacijske tehnologije?

Knjižnica je po mojem mnenju zelo pomembna ustanova, ki nudi svoje usluge vsem prebivalcem občine in tudi širše skupnosti. Pomembna je predvsem iz razloga izobraževanja in s tem pridobljene neformalne izobrazbe in dodatne vrednosti, ki jo prinaša izobraženi posameznik družbi.

Katere so bistvene nevarnosti, ki pretijo temu poklicu?

Vsak poklic ima nevarnosti, vendar v našem primeru je pomanjkanje finančnih sredstev največja nevarnost za razvoj knjižnice. Brez denarja ni novih knjig in brez novih knjig ni uporabnikov, ki bi zahajali v knjižnico.

Intervju D

Koliko časa ste zaposleni na tem delovnem mestu? Kateri faktorji so imeli odločilno vlogo v času, ko ste se odločali za delo knjižničarja?

Na tem delovnem mestu sem zaposlena že 9 let. Najbolj pomembno je bilo to, da je bilo delo v bližini doma, dobesedno čez cesto. Prav tako se mi je delo knjižničarja že takrat zdelo raznoliko in kreativno.

Kako so se v tem času spremenile zahteve delovnega mesta? Ali so se potrebna znanja v tem času kaj spremenila? V čem se kaže bistvena razlika?

V devetih ni bilo drastičnih sprememb. Pomembna so morda dodatna znanja pri delu z mladino, sprememba v novejšem računalniškem programu in s tem v zvezi dodatno izobraževanje.

Kakšne so bile včasih tradicionalne naloge knjižničarja, kakšne so danes?

Ogromna sprememba je pri obdelavi gradiva, pri izposoji gradiva, katalogi so bili listkovni, inventarna knjiga v obliki knjige, temu so bile prilagojene naloge knjižničarjev, ki so vse vrste katalogov izdelovali ročno ali na pisalnem stroju, mnogokrat je moral sam določati klasifikacijo. Danes so osnovne naloge knjižničarja v splošni knjižnici enake ali podobne, le da so delovni pripomočki v skladu z informacijsko družbo; imajo pa danes knjižničarji poleg osnovnih tudi nove naloge,

saj jih narekujejo potrebe uporabnikov in razvoj knjižnic. To so izobraževanje uporabnikov za delo z bazami gradiv, vodenje delavnic za mlade, vodenje bralnih krožkov za starejše.

Kako so se spremenila pričakovanja uporabnikov knjižnice? So se njihove zahteve spremenile skozi čas?

Pričakovanja še vedno po klasičnih storitvah, nove so zahteve po telefonskih informacijah, informacije na spletnih straneh knjižnic, dostop do interneta, medknjižnična izposoja, ažurnost informacij in spoštljiv odnos do uporabnikov.

Ali menite, da imate za opravljanje svojega dela dovolj znanja in sposobnosti? Katere so bistvene potrebne sposobnosti in znanja za dobro delo knjižničarja?

Teoretično in praktično znanje je treba permanentno dopolnjevati. Potrebno teoretično in praktično znanje, spretnost, kreativnost in prijazno komuniciranje z uporabniki. Zdi se mi, da imam dovolj znanja.

Na kak način pridobivate potrebna nova znanja? Vam pri tem pomaga tudi organizacija v kateri delate?

Nova znanja pridobivam iz strokovne literature in na različnih seminarjih. Delovna organizacija v veliki meri pomaga pri tem.

Ali menite, da bo ta poklic pomemben tudi v prihodnosti ali se bojite, da ga bo izrinil razvoj informacijske tehnologije?

Prav gotovo bo ta poklic potreben tudi v prihodnosti in da ga informacijska tehnologija ne bo izrinila.

Katere so bistvene nevarnosti, ki pretijo temu poklicu?

Nova tehnologija ga le navidezno ogroža, a hkrati daje nove razvojne možnosti. Največja nevarnost je pomanjkanje finančnih sredstev za knjižnično dejavnost.

Intervju E

Koliko časa ste zaposleni na tem delovnem mestu? Kateri faktorji so imeli odločilno vlogo v času, ko ste se odločali za delo knjižničarja?

Na tem mestu sem že 18 let. Bila je dobra priložnost, da delam z ljudmi. Kar me je takrat zelo veselilo. Služba je bila v bližini mojega doma, tudi to je bil faktor pri moji izbiri.

Kako so se v tem času spremenile zahteve delovnega mesta? Ali so se potrebna znanja v tem času kaj spremenila? V čem se kaže bistvena razlika?

Ko sem začela, je bilo najbolj pomembno, da si delal hitro in učinkovito, ne glede na to, katero šolo si imel končano. Sedaj pa je vse večji poudarek na tem, da bi bili knjižničarji vsi s končano fakulteto za bibliotekarstvo. Tako da ja, zahteve po formalni izobrazbi z našega področja so se povečale.

V knjižnici izvajamo tudi prireditve, razne dogodke, ki so povezani s knjigo. Tega včasih ni bilo. Sedaj moramo znati samostojno organizirati te dogodke.

Kakšne so bile včasih tradicionalne naloge knjižničarja, kakšne so danes?

Osnovna naloga knjižničarja se ni spremenila, to je, da uporabnikom knjižnice priskrbimo zeleno gradivo. Se je pa zelo spremenil način, kako to počnemo. Informacijska tehnologija je povezala knjižnice po Sloveniji, tako da moramo biti večji iskanja gradiv ne le v matični knjižnici, temveč tudi drugod.

Sedaj je tudi več poudarka na tem, da bralno kulturo približamo bralcem. Včasih je bila to bolj domena šol, sedaj se seli v knjižnice.

Zdi se mi, da so včasih na nas gledali bolj kot na neke tajnice, administrativce. Take bol pomožne delavce v administraciji. In je tudi bilo tega več, dela s papirji, dokumenti, mislim.

Kako so se spremenila pričakovanja uporabnikov knjižnice? So se njihove zahteve spremenile skozi čas?

Seveda je prišlo do sprememb. Uporabniki so postali veliko bolj zahtevni. Vedo za vse novosti in tudi pričakujejo, da jih bomo imeli. Pričakujejo tudi, da jih bomo izobrazili za samostojno iskanje po cobissu, ne želijo biti odvisni samo od nas, želijo sami poiskati gradiva.

Ali menite, da imate za opravljanje svojega dela dovolj znanja in sposobnosti? Katere so bistvene potrebne sposobnosti in znanja za dobro delo knjižničarja?

Menim, da imam. Bistveno se mi zdi, da imaš dovolj znanja z več področij, da nisi ozko usmerjen, naravnan. Tako boš težko pomagal uporabnikom. Bistveno je, da si hiter, prijazen, dobro informiran o novostih, znaš komunicirati z uporabniki, obvladaš računalnik.

Na kak način pridobivate potrebna nova znanja? Vam pri tem pomaga tudi organizacija, v kateri delate?

Tu so bistvena predvsem izobraževanja, ki jih organizira Zveza bibliotekarskih društev Slovenija. Tega pa je veliko, včasih je skoraj preveč izobraževanj, se težko udeležiš vsega. Seveda nas vse zaposlene spodbujajo, da pridobimo nova znanja. Tako ni problema, da dobimo dopust za čas izobraževanja, tudi potni stroški so pokriti.

Ali menite, da bo ta poklic pomemben tudi v prihodnosti ali se bojite, da ga bo izrinil razvoj informacijske tehnologije?

Ne, to me ne skrbi, pri nas tudi vseskozi držimo nivo članstva, ali pa ta celo raste.

Katere so bistvene nevarnosti, ki pretijo temu poklicu?

Skrbi me, da vseeno ne bomo šli v korak s časom, da ne bomo znali približati knjige mladim.

Intervju F

Koliko časa ste zaposleni na tem delovnem mestu? Kateri faktorji so imeli odločilno vlogo v času, ko ste se odločali za delo knjižničarja?

Zaposlena sem kot knjižničarka že 23 let, kot knjižničarka v Zagorju pa 19 let. Poklic knjižničarja se mi je zdel zelo ne stresen, rada sem brala, tako da ko se je ponudila možnost za zaposlitev v knjižnici, sem jo takoj sprejela.

Kako so se v tem času spremenile zahteve delovnega mesta? Ali so se potrebna znanja v tem času kaj spremenila? V čem se kaže bistvena razlika?

Tako kot je napredovala tehnologija, tako smo se morali prilagoditi tudi knjižničarji. Sedaj seveda rabiš znanja iz računalništva, informacijske tehnologije.

Kakšne so bile včasih tradicionalne naloge knjižničarja, kakšne so danes?

Tradicionalne naloge so bile vsekakor izposoja gradiva in svetovanje ter pomoč uporabnikom knjižnice pri izposoji.

Danes je to še vedno osnova, a imamo še morje nalog. V povezavi z Društvom prijateljev mladine prirejamo delavnice za otroke. Skupaj z Varstveno delovnim centrom in šolo za otroke s posebnimi potrebami organiziramo neke vrste bralne krožke, prilagojene njihovim sposobnostim. Več je spodbujanja bralne kulture pri vseh starostih, od otrok do tretjega življenjskega obdobja.

Kako so se spremenila pričakovanja uporabnikov knjižnice? So se njihove zahteve spremenile skozi čas?

Knjižničarji sledimo zahtevam naših uporabnikov. Sedaj zahtevajo večjo in bogatejšo zbirko gradiv, prostor za samostojno delo, prostor za mirno branje, računalnike z dostopom do spleta. Seveda je naša ponudba omejena s finančnimi sredstvi, na tem področju pa situacija ni ravno rožnata.

Ali menite, da imate za opravljanje svojega dela dovolj znanja in sposobnosti?

Katere so bistvene potrebne sposobnosti in znanja za dobro delo knjižničarja?

Potrpljenje za delo s strankami zelo pride prav. Poznavanje vseh novost, da slediš, kaj vse se dogaja na področju izdaje novih del.

Na kak način pridobivate potrebna nova znanja? Vam pri tem pomaga tudi organizacija v kateri delate?

Veliko je dodatnih izobraževanj, za katera se lahko odločimo. Zelo me veseli, da me v službi spodbujajo, da se udeležim čim več. Vedno izveš kaj novega, srečaš kolege in si izmenjaš izkušnje.

Ali menite, da bo ta poklic pomemben tudi v prihodnosti ali se bojite, da ga bo izrinil razvoj informacijske tehnologije?

Če nas elektronske knjige niso spravile ob kruh, potem res ne vem, kaj bi še morali izumiti, da bomo knjižničarji postali brezpredmetni. Ljudje že tisočletja radi berejo, to se ne bo spremenilo. Moramo pa iti knjižničarji v korak s časom, tako v opremi kot v

znanju. Pa mislim, da kar dobro peljemo to pot.

Katere so bistvene nevarnosti, ki pretijo temu poklicu?

Predvsem pomanjkanje finančnih sredstev. Vse novosti in izboljšave, ki jih uvajamo so na žalost povezane z denarjem.